

دانشگاه شهید بهشتی

مشخصات کلی ، برنامه درسی و
سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد

در رشته : فلسفه و کلام

با گرایشهای :

۱- کلام تطبیقی

۲-

۳-

دانشکده الهیات و ادیان

مصوب جلسه ۸۶/۶/۱۹ شورای دانشگاه

این برنامه بر اساس مصوبه جلسه ۶۹۳ مورخ ۸۷/۴/۲۹ شورای عالی برنامه ریزی مبنی بر ضرورت ایجاد رشته کلام تطبیقی در دانشگاه شهید بهشتی و مطابق مواد آیین نامه واگذاری اختیار برنامه ریزی درسی به دانشگاهها توسط اعضای هیأت علمی گروه معارف اسلامی دانشکده الهیات و ادیان تهیه و تنظیم و در جلسه ۸۶/۶/۱۹ شورای دانشگاه به تصویب رسید.

مصوبه شورای دانشگاه شهید بهشتی در خصوص برنامه درسی

رشته کلام تطبیقی دوره کارشناسی ارشد

برنامه درسی **رشته کلام تطبیقی** در **دوره کارشناسی ارشد** که توسط هیأت علمی گروه آموزشی **معارف اسلامی** دانشکده **الهیات و ادیان** تهیه و تدوین شده بود با اکثریت آراء به تصویب رسید. این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.*

*: هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای دانشگاه برسد.

رای صادره جلسه ۸۶/۶/۱۹ شورای دانشگاه در مورد برنامه درسی رشته **کلام تطبیقی**

در دوره **کارشناسی ارشد** صحیح است به واحدهای ذی ربط ابلاغ شود.

ریس دانشگاه

دانشگاه شهید بهشتی

مشخصات کلی ، برنامه درسی و
سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد

در رشته : ادیان و عرفان

با گرایشهای :

۱- عرفان تطبیقی

۲-

۳-

دانشکده الهیات و ادیان

مصوب جلسه ۸۶/۶/۱۹ شورای دانشگاه

این برنامه بر اساس مصوبه جلسه ۶۹۳ مورخ ۸۷/۴/۲۹ شورای عالی برنامه ریزی مبنی بر ضرورت ایجاد رشته **عرفان تطبیقی** در دانشگاه شهید بهشتی و مطابق مواد آیین نامه واگذاری اختیار برنامه ریزی درسی به دانشگاهها توسط اعضای هیأت علمی گروه **معارف اسلامی** دانشکده **الهیات و ادیان** تهیه و تنظیم و در جلسه ۸۶/۶/۱۹ شورای دانشگاه به تصویب رسید.

مصوبه شورای دانشگاه شهید بهشتی در خصوص برنامه درسی

رشته عرفان تطبیقی دوره کارشناسی ارشد

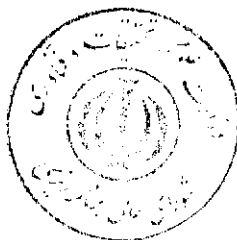
برنامه درسی **رشته عرفان تطبیقی** در **دوره کارشناسی ارشد** که توسط هیأت علمی گروه آموزشی **معارف اسلامی** دانشکده **الهیات و ادیان** تهیه و تدوین شده بود با اکثریت آراء به تصویب رسید. این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.*

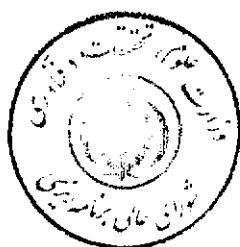
*: هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای دانشگاه برسد.

رأی صادره جلسه ۸۶/۶/۱۹ شورای دانشگاه در مورد برنامه درسی رشته **کلام تطبیقی**

در دوره **کارشناسی ارشد** صحیح است به واحدهای ذی ربط ابلاغ شود.

رئیس دانشگاه

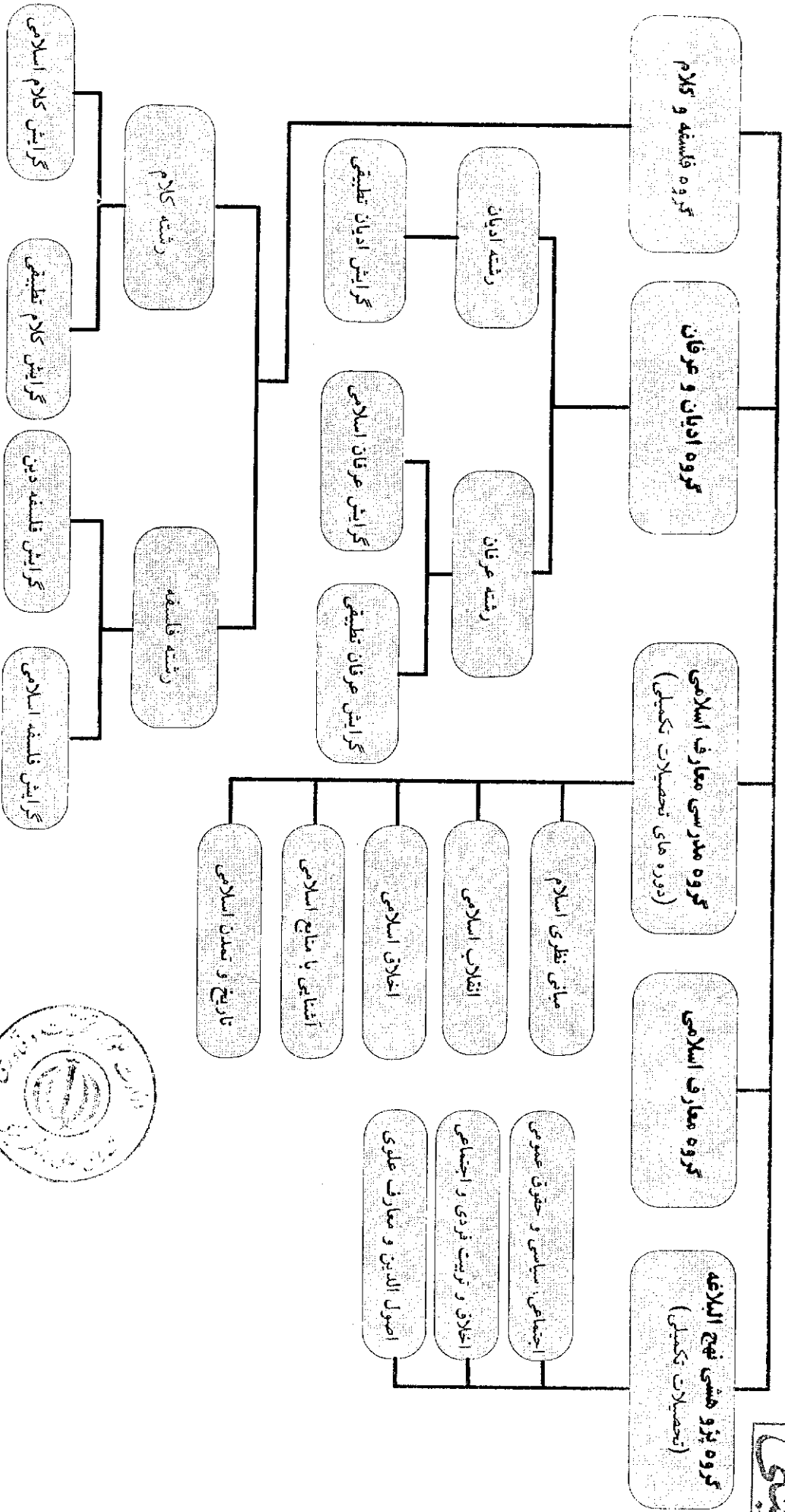

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکدهٔ الهیات و ادیان

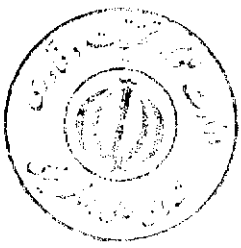
گروه ها و رشته ها و گرایشهای دانشکده الهیات و ادیان

مهر دفتر هیاتهای امنا

دکتر مهدی ایرانمشن

مشاور وزیر و مدیر کل دفتر هیاتهای امنا

دانشکده الهیات و ادیان

تشکیلات این دانشکده در ۵ گروه آموزشی به شرح زیر می باشد.

۱. گروه معارف اسلامی (که عهده دار دروس عمومی می باشد)
۲. گروه مدرسی معارف اسلامی در دوره های تحصیلات تکمیلی (دارای مجوز است)

۱-۲- مبانی نظری اسلام

۲-۲- انقلاب اسلامی

۲-۳- اخلاق اسلامی

۲-۴- آشنایی با منابع اسلامی

۲-۵- تاریخ و تمدن اسلامی

۳. گروه پژوهشی نهج البلاغه

با گرایشهای که عبارتند از :

۱-۳- گرایش اجتماعی، سیاسی و حقوق عمومی

۲-۳- گرایش اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی

۳-۳- گرایش اصول الدین و معارف علوی

۴. گروه ادیان و عرفان

۱-۴- رشته عرفان

۱-۱-۴- گرایش عرفان تطبیقی (سرفصل های آن برای تصویب ارائه می شود)

۲-۱-۴- گرایش عرفان اسلامی

۲-۴- رشته ادیان

۲-۱-۴- گرایش ادیان تطبیقی

۵. گروه فلسفه و کلام

۱-۵- رشته فلسفه

۱-۱-۵- گرایش فلسفه اسلامی

۲-۱-۵- گرایش فلسفه دین

۲-۵- رشته کلام

۱-۲-۵- گرایش کلام تطبیقی (سرفصل های این گرایش تنظیم و ارائه می شود)

۲-۲-۵- گرایش کلام اسلامی

مهر دفتر هیاتهای امضاء

دکتر مهدی ایرانمنش
مشاور وزیر و مدیر کل دفتر هیاتها امضاء

دانشکده الهیات و ادیان

حوزه ریاست

- رئیس
- مسئول دفتر
- معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی
- معاون پژوهشی
- معاون اجرایی
- کارشناس

اداره امور آموزشی، دانشجویی و دبیرخانه

- رئیس
- کارشناس مسئول خدمات آموزشی و تحصیلات تکمیلی
- کارشناس خدمات آموزشی
- کارشناس خدمات پژوهشی
- کارشناس امور اجرایی
- کارشناس آموزش مجازی و سایت دانشکده
- تایپست
- بایگان

کتابخانه

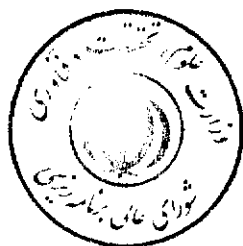
- مسئول کتابخانه (کارشناس مسئول)
- کتابدار (کارشناس)
- کارشناس کتابخانه دیجیتال

۱) گروه آموزشی فلسفه و کلام

- مدیر گروه
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی پژوهشی
- عضو هیات علمی پژوهشی

۲) گروه آموزشی ادیان و عرفان

- مدیر گروه
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی

- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی پژوهشی
- عضو هیات علمی پژوهشی

۳) گروه آموزشی مدرسی معارف اسلامی

- مدیر گروه
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی

۴) گروه آموزشی معارف اسلامی (دروس عمومی)

- مدیر گروه
- .. مسئول دفتر
- معاون پژوهشی
- معاون آموزشی و اداری
- کارشناس مسئول خدمات آموزشی
- کارشناس مسئول امور پژوهشی
- کارشناس خدمات آموزشی
- کارشناس خدمات آموزشی
- کارشناس خدمات آموزشی
- کارشناس امور پژوهشی
- تایپست
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی

- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی پژوهشی

۵) گروه پژوهشی نهج البلاغه

• مدیر گروه

- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی آموزشی
- عضو هیات علمی پژوهشی

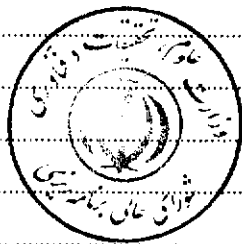
باسمه تعالی

گروه معارف اسلامی

طرح توجیهی و لیست واحدهای آموزشی
مشخصات کلی، برنامه و سر فصل دوره کارشناسی ارشد کلام تطبیقی

صفحه	فهرست مندرجات :
	فصل اول :
۳	تعریف و اهداف
۳	ضرورت و اهمیت
۴	طول دوره و شکل نظام
۵	شرایط پذیرش دانشجو در دوره کارشناسی ارشد کلام تطبیقی
۵	نقش و توانایی دانش آموختگان این دوره
	فصل دوم
۶	جدول ۱ فهرست دروس تخصصی الزامی
۷	جدول ۲ فهرست دروس جبرانی (پیشنیاز)
۸	گروه آموزشی تربیت مدرس معارف اسلامی
۸	گروه آموزشی نهج البلاغه
۹	گروه آموزشی فلسفه و کلام
۹	گروه آموزشی ادیان و عرفان

فصل اول

مشخصات کلی ، برنامه و سر فصل دروس دوره کارشناسی ارشد

کلام تطبیقی

۱- تعریف و اهداف :

دوره کارشناسی ارشد کلام در گرایش «کلام تطبیقی»

یکی از دوره های آموزشی عالی در سطح بالاتر از کارشناسی است که اهداف این دوره به شرح زیر است:

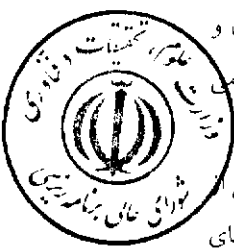
- ۱- انجام پژوهش های بنیادی- کاربردی در زمینه کلام اسلامی بویژه از رهگذر نگرش مقایسه ای
- ۲- توانایی تدوین متون کلامی متناسب با مخاطبین جوان و دانشگاهی
- ۳- تربیت پژوهشگرانی که در حوزه اندیشه و معارف اسلامی در مراکز علمی و پژوهشی کشور به کار گرفته می شوند.
- ۴- تلاش در راستای توسعه و نشر کلام اصیل اسلامی در مراکز علمی- پژوهشی
- ۵- توانایی پاسخگویی منطقی و متناسب با محیطهای دانشگاهی به پرسشها و شبهاتی که ایمان نسل جوان و دانشگاهی را هدف می گیرند.
- ۶- دفاع علمی و منطقی از معارف اصیل اسلام

۲- ضرورت و اهمیت :

بحران معنویت و بحران عمیق معرفتی که گریبان انسان را در قرن بیستم به بعد گرفته و مورد اذعان بسیاری از دانشمندان انسانشناسی می باشد، سبب گردیده تا دوباره رویکردی نو به معنویت و دین در جهان معاصر و در جوامع مختلف پیدا شود. در این رهگذر تاسیس مکاتب و روشهای مختلف برای خلق معنویت و همچنین مطالعات و پژوهشهای بنیادین در قلمرو معارف دینی و در حوزه های گوناگون ادیان و پاسخ به این نیاز اصیل و حقیقی انسان به اندازه ای شایع گردیده که همردیف مهمترین رشته های علمی روز تولید محتوا دارد.

در چنین شرایطی بویژه با توجه به اینکه نظام جمهوری اسلامی بر اساس دین و محتوای اسلامی بنیان گزارده شده، ضرورت پرداختن دانشگاههای کشور با متدولوژی علمی و پژوهشی و متناسب با زمان و زبان روز به مطالعات دینی و اطلاع از پیشرفتهای مطالعاتی در این حوزه و دریافت مسائل و پرسشهای اساسی حوزه معرفت دینی و چگونگی مواجهه متفکران و فیلسوفان معاصر با مسائل جدید به خصوص مسائلی که در تقابل با آموزه های دینی قرار می گیرند بیش از پیش آشکار می شود.

بدیهی است نیل به این مهم بدون آشنایی صحیح از نظامهای معرفتی و کلامی سایر ادیان و مکاتب و همچنین بدون اطلاع نقاط ضعف و قوت آنها در حل اساسی ترین مسائل و دغدغه های انسان معاصر که عبارتست از «روش زندگی» و «معنای زندگی»، میسر نمی باشد. از این رو تاسیس رشته کلام و عرفان تطبیقی در راستای دستیابی به چنین هدفی قرار می گیرد. دانشجو در این رشته با پرسشهای اساسی در حوزه های معرفتی و جهان شناختی روبرو گشته که از سویی با معارف بنیادین و مبتنی بر اصیل ترین منابع اسلامی و از سوی دیگر؛ دیدگاههای کلامی و اعتقادی برخی ادیان و مکاتب مطرح آشنا می گردد. نگرش تطبیقی به فهم درست آموزه های ادیان کمک خواهد رساند و راهی به سوی معنویت و دین حقیقی خواهد گشود.

۳- طول دوره و شکل نظام

طول دوره کارشناسی ارشد کلام در این گرایش، دو سال و نیم است که بر اساس آئین نامه طی پنج نیمسال و هر نیمسال شانزده هفته ارائه می گردد. در این مدت دانشجویان باید پایان نامه خود را بگذرانند و از آن دفاع نمایند. زمان تدریس هر واحد ۱۶ ساعت است.

تبصره: چنانچه به تشخیص گروه آموزشی مدت فوق برای گذراندن دروس جبرانی و یا اتمام پایان نامه کافی نباشد حداکثر دو نیمسال دیگر به مدت فوق اضافه می شود.

۴- برنامه دوره (ساختار دوره)

مجموع واحدهای برنامه دوره کارشناسی ارشد کلام تطبیقی ۳۲ واحد به شرح زیر است:

- دروس تخصصی الزامی ۲۶ واحد

- پایان نامه ۶ واحد

لازم به ذکر است که با توجه به ماهیت این دوره آموزشی که نیازمند اطلاعات مختلف در زمینه های (فلسفه، منطق، کلام) می باشد و به منظور هم سطح کردن پذیرفته شدگان، تعداد ۱۴ واحد جبرانی پیشنهادی در نظر گرفته شده است که به دانشجویانی که در مقطع کارشناسی این دروس را نگذرانیده اند ارائه خواهد گردید. مسئولیت معادل سازی واحدها با گروه مربوط می باشد. لیست دروس جبرانی در جدول در فصل دوم آمده است.

۵- شرایط پذیرش دانشجویان در دوره کارشناسی ارشد کلام تطبیقی

- دارا بودن دانشنامه کارشناسی (لیسانس) از موسسات آموزشی که مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باشند.

- پذیرفته شدن در امتحان ورودی و گزینش دانشجو

- تحصیل در دوره به صورت تمام وقت

- پذیرفته شدن در مصاحبه علمی دانشکده (لازم به توضیح است در مصاحبه علمی، دانش پایه کلامی و فلسفی، سطح زبان

عربی و انگلیسی، توانایی تحقیق و تدریس متقاضی مورد بررسی و ارزیابی قرار خواهد گرفت)

- تعهد گذراندن دروس جبرانی به تشخیص گروه حداکثر تا ۱۴ واحد

- موافقت کتبی سازمان متبوع برای تحصیلات به صورت تمام وقت برای شاغلان دستگاههای دولتی

تبصره: طلاب علوم دینی باید مدارک قبولی کتبی پایه دهم با قبولی در پایه هشتم حوزه های علمیه را با ارایه گواهینامه

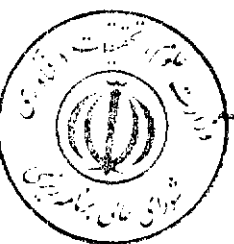
معتبر از شورای مدیریت حوزه علمیه قم ارائه دهند.

۶- نقش و توانایی دانش آموختگان این دوره

فارغ التحصیلان این دوره با توجه به فراگیربهای لازم می توانند در زمینه آموزشی و پژوهشی دستگاههای آموزشی و

پژوهشی مربوط (گروههای معارف اسلامی، دانشکده های الهیات، پژوهشگاهها و پژوهشکده های علوم اسلامی، آموزش و

پرورش) نقش موثری ایفا نمایند و به تحقیق و تبیین اندیشه های اسلامی در داخل و یا خارج از کشور بپردازند.

فصل دوم

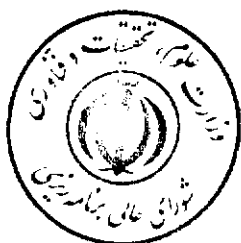
لیست دروس دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

کلام تطبیقی

جدول ۱: فهرست اصلاح شده دروس اجباری (دروس تخصصی الزامی) دوره کارشناسی ارشد کلام تطبیقی

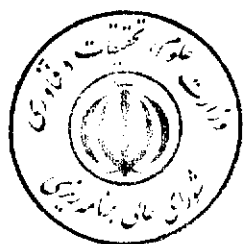
شماره	عنوان درس	تعداد واحد	ساعات	
			نظری	عملی
۱	روش شناسی مطالعات تطبیقی	۲	۳۲	-
۲	کلام اسلامی (۱) (اشاعره و معتزله)	۲	۳۲	-
۳	کلام اسلامی (۲) (کلام شیعه و تفاوت آن با اشاعره و معتزله)	۳	۴۸	-
۴	تاریخ علم کلام و فرق اسلامی	۲	۳۲	-
۵	کلام تطبیقی (۱) (الهیات تطبیقی)	۲	۳۲	-
۶	کلام تطبیقی (۲) (الهیات تطبیقی)	۲	۳۲	-
۷	کلام یهودی	۲	۳۲	-
۸	کلام مسیحی	۲	۳۲	-
۹	کلام جدید	۲	۳۲	-
۱۰	اندیشه های کلامی ایران باستان و ادیان شرقی	۲	۳۲	-
۱۱	متون کلامی به زبان انگلیسی	۲	۳۲	-
۱۲	متون کلام اسلامی به زبان عربی	۳	۴۸	-
۱۳	پایان نامه	۶	-	-
جمع		۳۲		

تبصره: پیشنیاز الهیات تطبیقی، گذراندن واحدهای کلام اسلامی و کلام یهودی و مسیحی می باشد.

جدول ۲: فهرست دروس جبرانی دوره کارشناسی ارشد کلام تطبیقی

شماره	عنوان درس	تعداد واحد	ساعات	
			نظری	عملی
۱	فلسفه اسلامی (۱)	۲	۳۲	
۲	فلسفه اسلامی (۲)	۲	۳۲	
۳	تاریخ فلسفه اسلامی	۲	۳۲	
۴	متون به زبان عربی	۲	۳۲	
۵	متون به زبان انگلیسی	۲	۳۲	
۶	تاریخ کلام مسیحی و یهودی	۲	۳۲	
۷	آشنایی با فرق کلامی شیعی (امامیه، زیدیه، اسماعیلیه و غالیان)	۲	۳۲	
جمع		۱۴	-	

گروه آموزشی تربیت مدرس معارف اسلامی

رشته و گرایشهای این گروه دارای مجوز شورای عالی برنامه ریزی و دفتر گسترش آموزش عالی می باشد و گروه معارف اسلامی دانشگاه شهید بهشتی نیز مجوز برگزاری همه گرایش های رشته را در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دارا می باشد و در حال حاضر در گرایش مبانی نظری اسلامی در مقطع کارشناسی ارشد، دانشجو دارد.

رشته	گرایش
دوره کارشناسی ارشد مدرسی معارف اسلامی	۱- مبانی نظری اسلام ۲- اخلاق اسلامی ۳- تاریخ و تمدن اسلامی ۴- انقلاب اسلامی ۵- آشنایی با منابع اسلامی

گروه آموزشی نهج البلاغه

رشته و گرایشهای این گروه مجوز شورای عالی برنامه ریزی و دفتر گسترش آموزش عالی را دارد. گروه معارف اسلامی دانشگاه شهید بهشتی می تواند مجوز برگزاری این دوره ها را بگیرد.

رشته	گرایش
رشته کارشناسی ارشد نهج البلاغه	۱- اخلاق و تربیت فردی و اجتماعی ۲- اجتماعی، سیاسی و حقوق عمومی ۳- اصول الدین و معارف علوی

گروه آموزشی فلسفه و کلام

رشته ها و گرایشهای این دوره به شرح جدول زیر می باشد .

رشته	گرایش
فلسفه و کلام	۱- فلسفه اسلامی
	۲- کلام تطبیقی
	۳- کلام اسلامی
	۴- فلسفه دین

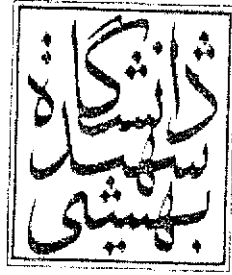
گروه آموزشی ادیان و عرفان

رشته ها و گرایشهای این دوره به شرح جدول زیر می باشد .

رشته	گرایش
ادیان و عرفان	۱- عرفان اسلامی
	۲- عرفان تطبیقی
	۳- ادیان

باسمه تعالی

گروه آموزشی ادیان و عرفان

طرح توجیهی و لیست واحدهای آموزشی
مشخصات کلی، برنامه و سر فصل دوره کارشناسی ارشد عرفان تطبیقی

صفحه

فهرست سنججات :

فصل اول :

تعریف و اهداف

ضرورت و اهمیت

طول دوره و شکل نظام

شرایط پذیرش دانشجو در دوره کارشناسی ارشد عرفان تطبیقی

نقش و توانایی دانش آموختگان این دوره

فصل دوم

جدول ۱ فهرست دروس تخصصی الزامی

جدول ۲ فهرست دروس جبرانی (پیشنیاز)

فصل اول

مشخصات کلی ، برنامه و سر فصل دروس دوره کارشناسی ارشد

عرفان تطبیقی

۱- تعریف و اهداف :

دوره کارشناسی ارشد عرفان در گرایش «عرفان تطبیقی»

یکی از دوره های آموزشی عالی در سطح بالاتر از کارشناسی است که اهداف این دوره به شرح زیر است:

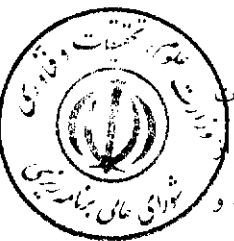
- ۱- انجام پژوهش های بنیادی- کاربردی در زمینه عرفان اسلامی بویژه از رهگذر نگرش مقایسه ای
- ۲- توانایی تدوین متون عرفانی متناسب با مخاطبین جوان و دانشگاهی
- ۳- تربیت پژوهشگرانی که در حوزه اندیشه و معارف اسلامی در مراکز علمی و پژوهشی کشور به کار گرفته می شوند.
- ۴- تلاش در راستای توسعه و نشر عرفان اصیل اسلامی در مراکز علمی- پژوهشی
- ۵- توانایی پاسخگویی منطقی و متناسب با محیطهای دانشگاهی به پرسشها و شبهاتی که ایمان نسل جوان و دانشگاهی را هدف می گیرند.
- ۶- دفاع علمی و منطقی از معارف اصیل اسلام

۲- ضرورت و اهمیت :

بحران معنویت و بحران عمیق معرفتی که گریبان انسان را در قرن بیستم به بعد گرفته و مورد اذعان بسیاری از دانشمندان انسانشناسی می باشد، سبب گردیده تا دوباره رویکردی نو به معنویت و دین در جهان معاصر و در جوامع مختلف پیدا شود. در این رهگذر تاسیس مکاتب و روشهای مختلف برای خلق معنویت و همچنین مطالعات و پژوهشهای بنیادین در قلمرو معارف دینی و در حوزه های گوناگون ادیان و پاسخ به این نیاز اصیل و حقیقی انسان به اندازه ای شایع گردیده که همردیف مهمترین رشته های علمی روز تولید محتوا دارد.

در چنین شرایطی بویژه با توجه به اینکه نظام جمهوری اسلامی بر اساس دین و محتوای اسلامی بنیان گزارده شده، ضرورت پرداختن دانشگاههای کشور با متدولوژی علمی و پژوهشی متناسب با زمان و زبان روز به مطالعات دینی و اطلاع از پیشرفتهای مطالعاتی در این حوزه و دریافت مسائل و پرسشهای اساسی حوزه معرفت دینی و چگونگی مواجهه متفکران و فیلسوفان معاصر با مسائل جدید به خصوص مسائلی که در تقابل با آموزه های دینی قرار می گیرند بیش از پیش آشکار می شود.

بدیهی است نیل به این مهم بدون آشنایی صحیح از نظامهای معرفتی و عرفانی سایر ادیان و مکاتب و همچنین بدون اطلاع از نقاط ضعف و قوت آنها در حل اساسی ترین مسائل و دغدغه های انسان معاصر که عبارتست از «روش زندگی» و «معنای زندگی»، میسر نمی باشد. از این رو تاسیس رشته کلام و عرفان تطبیقی در راستای دستیابی به چنین هدفی قرار می گیرد. دانشجو در این رشته با پرسشهای اساسی در حوزه های معرفتی و جهان شناختی روبرو گشته که از سویی با معارف بنیادین و مبتنی بر اصیل ترین منابع اسلامی و از سوی دیگر؛ دیدگاههای کلامی و اعتقادی برخی ادیان و مکاتب مطرح آشنا می گردد. نگرش تطبیقی به فهم درست آموزه های ادیان کمک خواهد رساند و راهی به سوی معنویت و دین حقیقی خواهد گشود.

۳- طول دوره و شکل نظام

طول دوره کارشناسی ارشد عرفان در این گرایش، دو سال و نیم است که بر اساس آئین نامه طی پنج نیمسال و هر نیمسال شانزده هفته ارائه می گردد. در این مدت دانشجویان باید پایان نامه خود را بگذرانند و از آن دفاع نمایند. زمان تدریس هر واحد ۱۶ ساعت است.

تبصره: چنانچه به تشخیص گروه آموزشی مدت فوق برای گذراندن دروس جبرانی و یا اتمام پایان نامه کافی نباشد حداکثر دو نیمسال دیگر به مدت فوق اضافه می شود.

۴- برنامه دوره (ساختار دوره)

مجموع واحدهای برنامه دوره کارشناسی ارشد عرفان تطبیقی ۳۲ واحد به شرح زیر است:

- دروس تخصصی الزامی ۲۶ واحد

- پایان نامه ۶ واحد

لازم به ذکر است که با توجه به ماهیت این دوره آموزشی که نیازمند اطلاعات مختلف در زمینه های (فلسفه، منطق، کلام) می باشد و به منظور هم سطح کردن پذیرفته شدگان، تعداد ۱۶ واحد جبرانی پیشنهادی در نظر گرفته شده است که به دانشجویانی که در مقطع کارشناسی این دروس را نگذرانیده اند ارائه خواهد گردید. مسئولیت معادل سازی واحدها با گروه مربوطه می باشد. لیست دروس جبرانی در جدول در فصل دوم آمده است.

۵- شرایط پذیرش دانشجو در دوره کارشناسی ارشد عرفان تطبیقی

- دارا بودن دانشنامه کارشناسی (لیسانس) از موسسات آموزشی که مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باشند.

- پذیرفته شدن در امتحان ورودی و گزینش دانشجو

- تحصیل در دوره به صورت تمام وقت

- پذیرفته شدن در مصاحبه علمی دانشکده (لازم به توضیح است در مصاحبه علمی، دانش پایه کلامی، فلسفی و عرفانی

سطح زبان عربی و انگلیسی، توانایی تحقیق و تدریس متقاضی مورد بررسی و ارزیابی قرار خواهد گرفت)

- تعهد گذراندن دروس جبرانی به تشخیص گروه حداکثر تا ۱۲ واحد

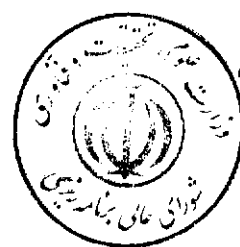
- موافقت کتبی سازمان متبوع برای تحصیلات به صورت تمام وقت برای شاغلان دستگاههای دولتی

تبصره: طلاب علوم دینی باید مدارک قبولی کتبی پایه دهم با قبولی در پایه هشتم حوزه های علمیه را با ارایه گواهینامه

معتبر از شورای مدیریت حوزه علمیه قم ارائه دهند.

۶- نقش و توانایی دانش آموختگان این دوره

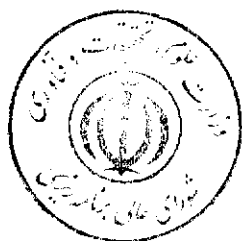
فارغ التحصیلان این دوره با توجه به فراگیریهای لازم می توانند در زمینه آموزشی و پژوهشی دستگاههای آموزشی و پژوهشی مربوط (گروههای معارف اسلامی، دانشکده های الهیات، پژوهشگاهها و پژوهشکده های علوم اسلامی، آموزش و پرورش) نقش موثری ایفا نمایند و به تحقیق و تبیین اندیشه های اسلامی در داخل و یا خارج از کشور پردازند.

فصل دوم

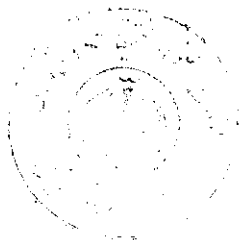
لیست دروس دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

عرفان تطبیقی

جدول ۱: فهرست دروس اجباری (دروس تخصصی الزامی) دوره کارشناسی ارشد عرفان تطبیقی

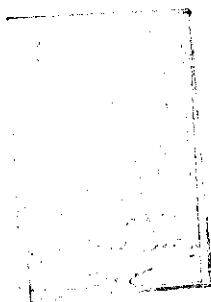
شماره	عنوان درس	تعداد واحد	ساعات	
			نظری	عملی
۱	عرفان تطبیقی	۲	۳۲	-
۲	عرفان در آموزه های ادیان شرقی	۲	۳۲	-
۳	ارتباط فلسفه با عرفان	۲	۳۲	-
۴	تاریخ تصوف و عرفان در اسلام	۲	۳۲	-
۵	تفسیر متون عرفانی به زبان فارسی (نظم)	۲	۳۲	-
۶	عرفان یهودی و مسیحی	۲	۳۲	-
۷	عرفان نظری اسلامی ۱ (ابن عربی)	۲	۳۲	-
۸	عرفان نظری ۲ (شیعه)	۲	۳۲	-
۹	عرفان عملی و مبانی آن	۲	۳۲	-
۱۰	تفسیر متون عرفانی به زبان عربی	۴	-	-
۱۱	تفسیر متون عرفانی به زبان فارسی (نثر)	۲	۳۲	-
۱۲	تفسیر متون عرفانی به زبان انگلیسی	۲	۳۲	-
۱۳	پایان نامه	۶	-	-
	جمع	۳۲		

تبصره:

جدول ۲: فهرست دروس جبرانی دوره کارشناسی ارشد عرفان تطبیقی

شماره	عنوان درس	تعداد واحد	ساعات	
			نظری	عملی
۱	روش شناسی مطالعات تطبیقی	۲	۳۲	
۲	علل مخالفت با عرفان و تصوف در جهان اسلام	۲	۳۲	
۳	خاستگاه عرفان اسلامی	۲	۳۲	
۴	عرفان در قرآن، روایات و سیره معصومین(ع)	۲	۳۲	
۵	فلسفه اسلامی ۱	۲	۳۲	
۶	فلسفه اسلامی ۲	۲	۳۲	
جمع		۱۲	-	

عنوان درس: روش شناسی مطالعات تطبیقی

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی با روش های رایج در مطالعات تطبیقی (فلسفه، کلام، عرفان و دینی شناسی تطبیقی)

سرفصل ها:

۱- روش تاریخی مسون اورسل (*Masson Oursel*)

۲- روش پدیدار شناسی هانری کربن

۳- روش انسان گرایانه راجو (*Rajo*) با نظریه فلسفه جهانی

۴- روش آرچی، جی، بم (*Archie J. Bahm*) روش انسان گرایانه در نقد فلسفه جهانی

۵- روش گاندت (*Gondet*) - روش کلامی - تاریخی

۶- روش والن (*Wallen*) با محوریت تفکر غربی

منابع:

۱- رضا داوری اردکانی، فلسفه تطبیقی، تهران، ۱۳۸۴.

۲- محمد ایلخانی، روش شناسی تطبیقی (زیر چاپ است)

۳- توشیهیکو ایزوتسو، صوفیسم و تائوئیسم، ترجمه محمد جواد گوهری، تهران ۱۳۷۸.

۴- هانری کربن، فلسفه ایرانی و فلسفه تطبیقی، ترجمه سید جواد طباطبائی، تهران ۱۳۶۹.

۵- Archie J. Bahm "Com Parative Philosophy" Albuquerque. ۱۹۹۵.

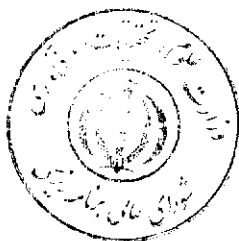
۶- "the Coucert of Man , study in Comparative Philosophy "Ed : ted by

R - Radha Kcishn and P.t. Roju London, ۱۹۶۶.

۷- Masson Oursel " Laphilosophie Comparee Poins. ۱۹۳۲.

۸- Gardet, M- M - Anawati, introduction a theologie murulmare Essai de

thelogie Coupree, Paris, ۱۹۸۱.

عنوان درس: کلام اسلامی (۱)

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

پیش نیاز الاهیات تطبیقی

هدف: مقایسه آراء کلامی فرقه های مهم در اسلام (شیعه، معتزله و اشاعره) و نقد و بررسی تحقیقی این

آراء

سرفصل ها: در کلام (۱) مباحث مهم مربوط به خدا، صفات و افعال به صورت مقایسه ای میان سه روش

عمده ی کلامی مورد گفتگو واقع شود.

بخش ذات خدا:

۱- راههای اثبات وجود خدا

۲- جایگاه عقل و نقش آن در اثبات مباحث اعتقادی به ویژه در اثبات وجود خدا

۳- مباحث مابعدالطبیعی کتاب و سنت

خداشناسی سلبی و خداشناسی ایجابی

بخش صفات خدا:

۱- اسماء و صفات و تفاوت آنها

۲- توقیفی بودن اسماء الله

۳- اسماء مهم خداوند (ائمه الاسماء) و نظریه ی قدمای ثنائیه

۴- تقسیمات صفات (صفات ذات و فعل، ثبوتی و فعلی)

۵- کلام، اراده، قدرت، علم و رویت (و قضا و قدر که زیر مجموعه علم الهی اند) و بیان کلام نفسی و علم

خداوند به جزئیات (یکی از مسائلی که غزالی بواسطه ی آن فلاسفه را تکفیر کرده است)

۶- حادث و قدیم بودن کلام خداوند

بخش افعال خداوند:

۱- آیا افعال خداوند معلل به اغراضی است؟

۲- نظام احسن و بررسی مساله ی شر در عالم

۳- حسن و قبح عقلی و شرعی

عنوان درس : کلام اسلامی (۲)

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

پیش نیاز الاهیات تطبیقی

هدف : مقایسه آراء کلامی مهم در اسلام (شیعه، معتزله و اشاعره) و نقد و بررسی تحقیق این آراء

سرفصل ها: در کلام (۲) مباحث مربوط به نبوت، امامت و معاد مورد گفتگو واقع می شود.

بخش یکم: نبوت

۱- ضرورت نبوت

۲- راههای اثبات آن

۳- عصمت انبیاء (زمان و مدت عصمت) سهو النبی

۴- نبوت عامه و خاصه

۵- خاتمیت و تجربه نبوی

بخش دوم: امامت

۱- امامت از منظر شیعه و اهل سنت (عقلی بودن و یا شرعی بودن اصل امامت)

۲- بررسی مسأله اولوالامر و ویژگیهای آن در کلام شیعه و اهل سنت)

بخش سوم: معاد

۱- بررسی اسلام، ایمان و کفر (ثواب و عقاب)

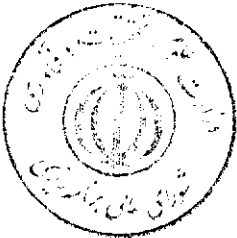
۲- معنا شناسی معاد از منظر کلامی و راههای اثبات آن

۳- حقیقت معاد و تجسم اعمال

۴- برزخ

۵- شفاعت

۶- رجعت

- ۱- تجرید الاعتقاد، خواجه نصیر طوسی با شرح علامہ حلی
- ۲- کتاب المواقف، قاضی عضد ایجی با شرح میر سید شریف جرجانی
- ۳- شرح المقاصد، سعد الدین تفتازانی
- ۴- الملل و النحل شہرستانی
- ۵- المطالب العالیہ امام فخر رازی
- ۶- الابانہ من اصول الدیانہ، ابوالحسن اشعری
- ۷- الامامہ و السیاسہ، ابن قتیبہ دینوری
- ۸- اصول الخمسہ، قاضی عبدالجبار معتزلی
- ۹- المغنی، قاضی عبدالجبار معتزلی
- ۱۰- الشیعہ بین الاشاعرہ و المعتزلہ، سیدہاشم المعروف الحسنی
- ۱۱- ضحی الاسلام جلد سوم، احمد امین
- ۱۲- گوہر مراد، عبدالرزاق لاهیجی

عنوان درس: فلسفه اسلامی (۱)

نوع درس جبرانی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی با حکمت متعالیه

سرفصل ها:

- فلسفه چیست؟ (بررسی تعارف فلسفه و رابطه آن با شکاکیت)
- معرفت شناسی فلسفی (علم حصولی و حضوری، امکان علم ما به خارج، مراتب شناخت ، معقولات اولیه و ثانویه ، ادراکات اعتباری و حقیقی)
- تبیین روش فلسفی ملاصدرا و تفاوت آن با روشهای مشائی و اشراقی .
- تأثیر ملاصدرا در سرنوشت فلسفه اسلامی
- منابع حکمت متعالیه
- مقایسه وجود شناسی ملاصدرا با وجود شناسی عرفانی
- تأثیر اصالت وجود صدرائی بر معرفت شناسی ، کیهان شناسی و انسان شناسی
- تبیین اصول اساسی در فلسفه صدرائی (حرکت جوهری و نتایج آن ، وجود رابط و مستقل ، معقولات ثابته ، مساله جعل ، مجرد عالم خیال ، معاد جسمانی ، علم خداوند و دیدگاه خاص صدرا درباره ی رابطه علت و معلول ، امکان فقزی ، تشکیک)
- نقش فلسفه صدرا در جهان معاصر و مقایسه ی وجود شناسی او با فلسفه های وجودی (اگزیستانسیالیسم و مارتین هایدگر)

منابع :

- ۱- اسفار اربعه ملاصدرا
- ۲- شواهد الربوبیه ملاصدرا
- ۳- کتاب المشاعر
- ۴- مجموعه مقالات همایش جهانی حکیم ملاصدرا ، انتشارات بنیاد حکمت اسلامی صدرا
- ۵- شرح منظومه حکیم ملاحادی سبزواری
- ۶- مقالات فلسفی شهید مطهری

۷- شرح مبسوط منظومه شهید مطهری

۸- نه‌ایه الحکمه علامه طباطبایی

۹- اصول فلسفه و روش رالیسم

۱۰- آموزش فلسفه مصباح یزدی

عنوان درس : فلسفه اسلامی (۲)

نوع درس جبرانی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف : آشنایی با مبانی فلسفه مشاء و اشراق

سرفصل ها:

الف: فلسفه مشاء:

- ۱- وجود شناسی ابن سینا
- ۲- سلسله مراتب هستی
- ۳- جهان شناسی و فرشته شناسی مشاء و سلسله مراتب هستی
- ۴- مبانی فلسفه مشاء
- ۵- بررسی میزان تأثیر پذیری فلسفه مشاء از عناصر ارسطویی و نوافلاطونی
- ۶- الاهیات بالمعنی الاخص
- ۷- رابطه ی عقل و دین
- ۸- علم خداوند

ب: فلسفه اشراق:

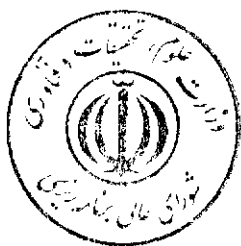
- ۶- نور شناسی (اصالت نور) نزد سهروردی
- ۷- تقسیمات نور و طبقات آن
- ۸- اصالت ماهیت در فلسفه اشراق
- ۹- سلسله مراتب هستی در فلسفه اشراق
- ۱۰- مثل معلقه و تفاوت آن با مثل افلاطونی
- ۱۱- قاعده ی امکان اشرف

منابع:

- ۱- الاشارات و التنبيهات با شرح خواجه نصیرالدین طوسی
- ۲- المبدأ و المعاد ابن سینا
- ۳- عیون الحکمه با شرح امام فخر رازی
- ۴- حکمه الاشراف با شرح قطب الدین شیرازی
- ۵- مبانی فلسفه اشراق، دکتر محمدعلی ابوریان، ترجمه دکتر محمدعلی شیخ انتشارات دانشگاه

شهید بهشتی

عنوان درس : تاریخ فلسفه در اسلام

نوع درس جبرانی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف : آشنایی با سیر فلسفه در اسلام

سرفصل ها:

۱- نهضت ترجمه : (نخستین مترجمان آثار فلسفی - مراکز انتقال فلسفه یونانی به جهان اسلام .

اسکندریه ، انطاکیه ، حران)

۲- عصر کندی و نقش او در تصحیح و تنقیح آثار ترجمه شده

۳- جانشینان کندی (ابومعشر بلخی، ابوزید بلخی و احمد بن طبیب سرخسی) و سیر فلسفه در قرن سوم

هجری

۴- فلسفه در قرن چهارم هجری (ابوسلیمان سجستانی و ابوالحسن عامری)

۵- نقش فارابی در تنقیح و تبویب ابواب فلسفه و تبیین این که چرا او مؤسس فلسفه اسلامی است.

۶- فلسفه در قرن پنجم : ابن سینا ، ابوالبرکات بغدادی، سید صدرالدین سرخسی و فریدالدین داماد.

۷- ابن سینا و فلسفه مشرقی (حکمت شرقی)

۸- سرنوشت فلسفه در قرن ششم (مخالفت های غزالی و تکفیر و تفسیق فلاسفه)

۹- انتقال فلسفه از شرق جهان اسلام به غرب آن (اندلس)

۱۰- تأسیس فلسفه اشراق توسط سهروردی و نوآوری های وی در فلسفه

۱۱- خواجه نصیر و ادامه سیر فلسفه مشایی ابن سینا

۱۲- اخوان الصفا و باطنی گری اسماعیلیان

۱۳- فلسفه در دوره فترت (فاصله خواجه نصیرالدین طوسی تا مکتب اصفهان) کلام فلسفی و ادامه آن

توسط قاضی عضد ایجی ، سید شریف جرجانی ، علامه دوانی و خاندان دشتکی

منابع :

۱- سیر فلسفه در جهان اسلام، ماجد فخری ، مرکز نشر دانشگاهی ، تهران ، ۱۳۷۲

- ۲- تاریخ فلسفه اسلامی، هانری کربن، ترجمه سید جواد طباطبائی، انتشارات کویر، ۱۳۸۰
- ۳- تاریخ فلسفه در جهان اسلامی، حنا الناخوری، خلیل البحر، ترجمه عبدالمحمد آیتی، انتشارات
۴- زمان، تهران، ۱۳۵۸ (چاپ دوم)
- ۵- سیر فلسفه در ایران، علامه محمد اقبال لاهوری
- ۶- مقالات فلسفی استاد مطهری، ج ۳، انتشارات حکمت

عنوان درس: عرفان مسیحی

نوع درس اصلی
تعداد واحد ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف:

سرفصل‌ها:

- عرفان یونانی و رومی

- گنوستیسیزم (غنوصیه) و گنوسیس مسیحی

- عرفان اباء کلیسا

○ قرن سوم میلادی (کلمنس اسکندرانی و اوریگنس)

○ قرن چهارم میلادی (گریگوریوس نیسانی و گریگوریوس ناریانزوسی)

○ قرن پنجم و ششم میلادی (اوگوستینوس و دیونسیوس مجعول)

- عرفان در قرون وسطی

○ عرفای قرون یازدهم و دوازدهم (تحقیر عالم)

○ عرفای نظری در قرون سیزدهم و چهاردهم میلادی

▪ بوناوتورا

▪ عرفان آلمانی

▪ مایستر اکهارت (یوهانس اکهارتوس)

- عرفان در عصر رنسانس

- عرفان اسپانیایی

- عرفان فرانسوی در قرون شانزدهم و هفدهم میلادی

- عرفان اروپایی و آمریکایی در قرون جدید و معاصر

- تفاوت عرفان اسلامی و عرفان مسیحی

منابع:

- ایلخانی، محمد، تاریخ فلسفه در قرون وسطی و رنسانس، تهران، سمت، ۱۳۸۲

- نظریه تبیتل در عرفان یوهانس اکهارتوس ، شرفنامه ، یادنامه دکتر شرف الدین خراسانی ، به

کوشش حسن سید عرب، تهران، ۱۳۸۳، صص ۹۵-۱۳۲.

Agnus S., The Mystery- Religions, New York , ۱۹۷۵

De Libera A., La mystique rhenane, Paris, ۱۹۹۴

Fanning Steven, Mystics of Christian Tradition, Routledge, London, ۲۰۰۱

Graef H., Histoire de la mystique, Paris, ۱۹۶۵

Happold F. C., Mysticism, New York, ۱۹۶۳

Underhill E., The Mystics of the Church, Wilton, CN, ۱۹۸۸.

عنوان درس : کلام یهودی

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف: آشنایی با آراء دینی و کلامی دین یهود و تحولات آن .

سرفصل ها:

- اصول اعتقادی یهودیت (آفرینش، خلق از عدم ، مفهوم نبوت و...) ، آشنایی با تورات و تاریخ قوم بنی اسرائیل از ابتدا تا قرن سوم قبل از میلاد .
- دین یهود و اعتقادات آن در عصر یونانی مآبی (از قرن سوم قبل از میلاد تا قرن نخست میلادی)
- فیلون اسکندرانی و کلام یهودی در قرون نخستین میلادی
- تدوین تلمود
- کلام یهود در قرون وسطی
- قبالا یا عرفان یهودی
- کلام یهود از عصر رنسانس تا امروز
- ادیان یونانی و یونانی ماب

منابع:

- ۱- تورات (عهد عتیق)
- ۲- آشنایین سالتز، ادین، سیری در تلمود، ترجمه باقر طالبی ، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب قم
- ۳- مجموعه آثار فیلون (Philo Leod Classical Library)
- ۴- مقالات مربوط به دین یهود از دائره المعارف : دین (الیاده) و دین و اخلاق (هیستینگر)
- ۵- دلاله الحائرین (ابن سیمون)

۶- History of Jewish Philo (Routledye)

۷- History of Jewish Philosophy, Ed. DyD. H. Frank

عنوان درس : کلام مسیحی

نوع درس اصلی
تعداد واحد ۲ واحد
نوع واحد : نظری

هدف: آشنایی تحقیقی با کلام مسیحی

سرفصل ها:

- ظهور انواع مسیحیت در قرون نخست میلادی
- متون مختلف مسیحی (اناجیل و نامه های رسمی و غیر رسمی)
- مسیحیت پولوسی - یوحنايي و جمع آوری انجیل فعلی و کنار گذاشتن اناجیل و متون دیگر
- شکل گیری اعتقادات مسیحیت پولوسی یوحنايي در قرن چهارم و پنجم میلادی
- آباء کلیسا
- کلام مسیحی در قرون وسطی
- رنسانس و ظهور پروتستانتیسم

منابع:

- ۱- کتاب مقدس (عهدین)
- ۲- جووویور، مری، در آمدی به مسیحیت، ترجمه حسن قنبری، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، قم، ۱۳۸۱.
- ۳- کلباسی، حسین، مدخلی بر تبارشناسی کتاب مقدس، تهران، ۱۳۸۴.
- ۴- میشل، توماس، کلام مسیحی، ترجمه حسین توفیقی، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، قم، ۱۳۷۷.
- ۵- روح فلسفه در قرون وسطی، ژیلسون
- ۶- تاریخ فلسفه مسیحی در قرون وسطی و عصر جدید، ایلخانی
- ۷- الهیات پروتستان، هوردن- ترجمه میکائیلیان

۸- Danielou J., Couratin A. H. and Kent J, Historical Theology, London, ۱۹۶۹.

۹- Johnson P., A History of Christianity, London, ۱۹۷۶.

۱۰- Nicholls W., Systematic and Philosophical Theology, London, ۱۹۶۹.

عنوان درس : متون کلامی به زبان انگلیسی

نوع درس اصلی
تعداد واحد ۲ واحد
نوع واحد : نظری

هدف:

سرفصل ها به زبان انگلیسی :

Encyclopoedia of Islam

- " adL", Vol. I, pp. ۲۰۹-۲۱۰ = عدل
- " ALLah", Vol. I, pp. ۴۰۶-۴۱۷ = الله
- " Iman", Vol. III, pp. ۱۱۷۰-۱۱۷۴ = ایمان
- " ILm , AL- Kalam" Vol. III, pp. ۱۱۴۱-۱۱۵۰ = علم کلام
- " Insan " Vol. III, pp. ۱۲۳۷-۱۲۳۹ = انسان
- " Nubuwwa" Vol. VIII, pp. ۹۳ - ۹۷ = نبوة
- " Tawhid " Vol. X , p. ۳۸۹ = توحید
- " Ma^cad " Vol. V , pp. ۸۹۲ - ۸۹۴ = معاد
- " Wahy " Vol. XI, pp. s۳ - s۶ = وحی

(تقریباً ۳۷ صفحه است و برای یک ترم دانشگاهی کافی است)

عنوان درس: اندیشه های کلامی ایران باستان و ادیان شرقی (بودیسم و هندوئیسم)

تعداد واحد ۳ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: از این واحد درسی آشنایی دانشجویان با اصول عقاید دین زردشتی، هندوئیسم و بودیسم است.

سرفصل:

الف: آیین زردشتی:

۱- ثنویت و پیدایش جهان و مراحل آن و وجود انسان و ابعاد گوناگون او و برخی مسائل دیگر از قبیل همبستگی (اعراف)، تناهی دوزخ، فرشگرد، تجسم اعمال و...

۲- بخش دیگر کار، ارائه مباحث جدلی زردشتی بر ضد مانویت و یهودیت و مسیحیت و اسلام است در رساله شکنند گمانیک وزار (گزارش گمان شکن) این مباحث به نحو مرتب و منقح آمده است.

ب: هندوئیسم:

۱- ادیان هندوئی - اشاره مختصر به ادیان بومی قبل از آمدن آریائی، مهاجرات اقوام آریایی. ۲- وداها و دین ودائی. ۳- اوپانیشادها. شیواپرستی. آداب دینی در معابد. اوتارها. ویشنوپرستی. ۴- راماینه و مهابهاراته. اهمیت کریشنا در ویشنو پرستی. ۵- بهاگوادگیتا. نهضت بهکتی. ۶- تاثیر اسلام در نهضت بهکتی Bhakti. دین جاینی. دین سیکهه. تاثیر اسلام در دین سیکهه. نهضت‌های جدید. ۷- مختصری درباره فلسفه دینی و عرفانی هند (ودانته و سیکهه، یوگا).

ج: دین بودائی:

۱- بودا و ادیان هندوئی. زندگی بودا و تعلیمات او. ۲- شورای اول و پیدایش فرقه ها. دو فرقه اصلی مهایانا و هینایانا. بودیسم. آشوکا و کوششهای او در تقویت و ترویج دین بودائی. ۳- تدوین کتب دینی بودائی بزبان پالی. دین بودائی در خاورمیانه و در آسیای جنوب شرقی. دین بودائی در چین (چان Chan) و در ژاپن. (zan زان) ۴- اشاره اجمالی به مکتبهای فلسفی بودائی.

تاریخ جامع ادیان - جان ناس

ادیان و مکتبهای فلسفی هند، داریوش شایگان، مقارنه ادیان - احمد شبلی، قاهره ۱۹۶۴، جلد چهارم.

راه حق - دامپاده، ترجمه رضا علوی.

- Hating, Enegclopacdia of Religion and Ethis.
- R . C . Zaehner, A Concise Emcyclopaedia of Leving Faiths.
- Shaked, Sh. Dualism in Transformation, ۱۹۹۴

بندش، ترجمه دکتر مهرداد بهار

گزیده های زادسپرم (وزیدگی های زادسپرم)، ترجمه دکتر محمدتقی راشد

مینوی خرد، ترجمه دکتر احمد تفضلی

- Menasce, J.P., Shkand gumanik vijar

عنوان درس: عرفان ایران باستان

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: از این واحد درسی آشنایی دانشجویان است با عناصر عرفانی موجود در کتاب اوستا و کتب پهلوی که طریقه های سه گانه مشهور، یعنی طریقه زروانی، مهری و مزدکی با آن عناصر سر و کار داشتند (به تمایز از عامه زردشتیان که صرفاً به شریعت زردشتی تمسک جسته اند و به ابعاد درونی کیش خویش چندان اهتمامی نورزیده اند). از آن جا که این عناصر در تمدن غنی و چند وجهی اسلامی در قالب حکمه الاشراق و برخی گرایش های عرفانی (مکتب وحده الشهود ایرانی) به حیات خود ادامه دادند، آشنایی با آن ها امری است ضروری.

بخش دیگر از بحث اختصاص دارد به مکتب شبه عرفانی مانویت که جزو طریقه های به اصطلاح گنوستیک به شمار می رود.

منابع:

عالیخانی، بررسی لطایف عرفانی در نصوص عتیق اوستایی، هرمس، ۱۳۷۹.

بویس و دیگران، مهر در ایران و هند باستان، ققنوس، ۱۳۸۴.

زئر، زروان معمای کیش زردشتی، ترجمه قادری

Humbach, H. The Gathas of Zarathushtra, ۱۹۹۱.

Shaked, Sh. From Zoroastrianism to Islam, ۱۹۹۵.

ویدن گرن، مانی، ترجمه نزهت صفای اصفهانی.

شرو، عناصر ایرانی در کیش مانوی، ترجمه شکری فومشی، طهوری، ۱۳۸۰.

عنوان درس: ارتباط عرفان با دین

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی دانشجویان با ارتباط عرفان و دین در ابعاد مختلف و تأثیر دین در عرفان

سرفصل‌ها:

۱- ارتباط عرفان و دین

۱-۱- تفاوت عرفان و تصوف

۲-۱- آیا عرفان منهای دین ممکن است

۳-۱- عناصر عرفانی دین

۴-۱- شریعت و طریقت و حقیقت

منابع:

۱۱- ابعاد عرفانی اسلام، آن ماری شیمیل

۱۲- لطائف الاعلام فی اشارات اهل الالهام، کاشانی، کمال الدین عبدالرزاق، تهران، میراث مکتوب،

۱۳۷۹.

۱۳- الرساله القشیریه، قشیری، ابی القاسم عبدالکریم بن هوازن، بیروت، دارالکتب العلمیه،

۱۴۲۲ هـ - ۲۰۰۱ م.

۱۴- اصطلاحات الصوفیه، کاشانی، کمال الدین عبدالرزاق، تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۸۱.

۱۵- دین پژوهی، الیاوه، میرچا، ج ۱ و ۲، ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی

و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۵.

۱۶- تمهید القواعد فی شرح قواعد التوحید، ابن ترکه، علی صائن الدین، تهران، انجمن حکمت و

فلسفه ایران، ۱۳۶۰.

۱۷- مصباح الانس، فناری، علی بن حمزه، تهران، انتشارات مولی، ۱۳۷۴.

۱۸- صوفیسم و تائوئیسم، ایزوتسو، توشیهکو، تهران، انتشارات روزنه، ۱۳۷۹.

۱۹- تخیل خلاق در عرفان ابن عربی، کربن، هانری، ترجمه دکتر انشاءالله رحمتی، تهران، انتشارات

جامی، ۱۳۸۴.

عنوان درس: ارتباط فلسفه (مشاء، اشراق، حکمت متعالیه) با عرفان

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی دانشجویان با سیر فلسفه درس اسلام و ارتباط جریانات فلسفی با عرفان

سرفصل‌ها:

تفاوت موضوع و روش فلسفه با عرفان

عرفان نظری در اندیشه فارابی و ابن سینا (در فصوص و اشارات)

سهروردی و حکایات و تمثیلهای عرفانی

تبیین رابطه وجود شناسی، وحدت وجود و وحدت تشکیکی در حکمت متعالیه و عرفان نظری

منابع:

الاهیات شفا، ابن سینا، حسین بن عبدالله، تهران، انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۶۳
عیون الحکمه، ابن سینا، حسین بن عبدالله، با شرح امام فخر رازی، تهران، انتشارات ناصر خسرو،
۱۳۷۳

الاشارات و التنبیهات با شرح خواجه نصیر الدین طوسی، ابن سینا، حسین بن عبدالله، تهران، انتشارات
دفتر نشر کتاب، ۱۳۷۷

فصوص الحکم با شرح علامه حسن زاده آملی، فارابی، ابونصر محمد طرخان، تهران، انتشارات مرکز نشر
فرهنگی رجا، ۱۳۷۵

مجموعه مصنفات با تصحیح و مقدمه هانری کربن، سهروردی، شهاب الدین یحیی، ۳ جلد، تهران،
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۳

الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه، ملاصدرا، صدرالدین محمد شیرازی، بیروت، دارالحیاء التراث العربی،
۱۹۸۱ م.

شواهد الربوبیه، ملاصدرا، صدرالدین محمد شیرازی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲
تمهید القواعد فی شرح قواعد التوحید، ابن ترکه، علی صائغ الدین، تهران، انجمن حکمت و فلسفه ی
ایران، ۱۳۶۰.

مصباح الهدایه و مفتاح الکفایه، کاشانی، عزالدین محمود، تهران، مؤسسه نشر هما، ۱۳۸۱
مصباح الانس، فناری، علی بن حمزه، تهران، انتشارات مولی، ۱۳۷۴.

عنوان درس: عرفان نظری اسلامی ۱ (ابن عربی)

تعداد واحد ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی با اندیشه های عرفانی ابن عربی

سرفصل ها:

۱- بررسی منابع اندیشه های عرفانی ابن عربی

۲- تأویل و زبان رمزی در عرفان ابن عربی

۳- انسان کامل و کلمه

۴- اسرار حروف

۵- آفرینش و جهان شناسی

۶- وحدت وجود و وحدت شهود

۷- وحدت (درونی) ادیان

۸- عرفان اسلامی پس از ابن عربی

۹- فیض مقدس و اقدسی

۱۰- عالم خیال

۱۱- عوالم کلیه

۱۲- اسماء و صفات حق

۱۳- اعیان ثابته

۱۴- مراتب کشف و انواع آن

۱۵- عالم، صورت حقیقت انسانی

۱۶- اسفار اربعه

۱۷- خلافت حقیقت محمدیه (بیان حقیقت ولایت، نبوت رسالت)

۱۸- تجلی و ظهور

۱۹- الوهیت و ربوبیت

منابع :

- شرح مقدمه قیصری (بر فصوص الحکم): سیدجلال الدین آشتیانی
- الفتوحات المکیه، ابن عربی، ابی عبدالله بن محمد، بیروت، دار احیاء تراث العربی، ۱۹۸۱ م.
- فصوص الحکم، ابن عربی، ابی عبدالله بن محمد، تهران، انتشارات الزهراء، ۱۳۸۰.
- مجموعه رسایل ابن عربی، ابن عربی، ابی عبدالله بن محمد، بیروت دار احیاء التراث العربی، ۲۰۰۲ م.
- وحدت وجود به روایت ابن عربی و مایستر اکهارت، کاکائی، قاسم، تهران، انتشارات هرمس، ۱۳۸۲.
- صوفیسم و تائوئیسم، ایزوتسو، توشیهکو، تهران، انتشارات روزنه، ۱۳۷۹.
- تخیل خلاق در عرفان ابن عربی، کرین، هانری، ترجمه دکتر انشاء الله رحمتی، تهران، انتشارات جامیریا، ۱۳۸۴.
- محبی الدین بن عربی چهره برجسته عرفان اسلامی، جهانگیری، محسن، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
- تمهید القواعد، ابن ترکه، علی صائن الدین، تهران، انجمن حکمت و فلسفه ی ایران، ۱۳۶۰.
- مصباح الانس، فناری، علی بن حمزه، تهران انتشارات مولی، ۱۳۷۴.
- مجموعه رسایل، قیصری، شرف الدین، تهران، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ی ایران، ۱۳۸۱.

عنوان درس: عرفان نظری ۲ (شیعه)

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی دانشجویان با عرفان شیعه (سیدحیدر آملی، عبدالرزاق کاشانی، خاندان ترکه - ابوحامد و علی صائن الدین و شیخ محمد لاهیجی)

سرفصل ها:

- رابطه تشیع و تصوف نزد سید حیدر
- توحید فردانیت (توحید و جودی = وحدت وجود) و براهین آن
- تفاوت دیدگاه سید حیدر با ابن عربی در مسأله خلافت محمدیه
- تفسیر عرفانی سید حیدر
- براهین اثبات وحدت شخصی وجود
- وحدت وجود از دیدگاه عبدالرزاق کاشانی و اختلاف وی با علامه الدوله سمنانی در رابطه با این موضوع
- ولایت و اهمیت آن از دیدگاه کاشانی
- مسأله تجلی و ظهور حق از نظر لاهیجی
- مسایل عرفان نظری در تمهید القواعد از نظر مائین (ابوحامد) و شارح (علی صائن الدین)

منابع:

- جامع الاسرار و منبع الانوار، آملی، سید حیدر، بیروت، مؤسسه التاريخ العربی، (۱۴۲۶هـ - ۲۰۰۵ م)
- نص النصوص فی شرح فصوص الحکم، آملی، سید حیدر، بیروت، مؤسسه التاريخ العربی، (۱۴۲۶هـ - ۲۰۰۵ م)
- مجموعه مصنفات کاشانی، تهران، میراث مکتوب، ۱۳۸۰.
- شرح فصوص الحکم، کاشانی، عبدالرزاق، تهران، انجمن آثار مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۳.
- مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز، لاهیجی، شمس الدین محمد، تهران، انتشارات زوار، ۱۳۸۳.
- تمهید القواعد فی شرح قواعد التوحید، ابن ترکه، علی صائن الدین، تهران، انجمن حکمت فلسفه ایران، ۱۳۶۰.

عنوان درس : متون کلامی به زبان عربی

تعداد واحد ۳ واحد

نوع درس : اصلی

نوع واحد : نظری

هدف : آشنایی دانشجویان با متون تخصصی کلام اسلامی

متن :

۱- شرح تجرید الاعتقاد

۲- شرح مواقف

منبع :

همان

عنوان درس : تاریخ تصوف و عرفان در اسلام

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف : آشنایی دانشجویان با پیدایش تصوف در اسلام و سیر اجمالی آن تا عصر حاضر

سرفصل ها:

کلمه صوفی ، وجوه اشتقاق و تعریف آن تعریف عرفان و تفاوت آن با تصوف منابع افکار عرفانی در آیات قرآن و احادیث رفتار پیغمبر اکرم(ص) و صحابه پیدایش زهد در صدر اسلام نخستین عرفای مسلمان (حسن بصری، رابعه عدویه ، ابراهیم ادهم، بایزید بسطامی ، ذوالنون مصری، جنید، حلاج و... ، منابع غیر اسلامی تصوف (زهد مسیحیت ، دین بودا و هندو، فلسفه نوافلاطونی) آثار اولیه عرفانی اسلامی (آثار ابوطالب مکی، کتاب اللمع ابونصر سراج، رساله قشیریه، کشف المحجوب هجویری و...) رشد تصوف در خراسان (ابوسعید ابوالخیر ، خواجه عبدالله انصاری) ، سیر و سلوک عرفانی، مقامات و حالات (توبه ، ورع، زهد و...) ابن عربی و وحدت وجود ، شارحان آثار ابن عربی ، عرفان اسلامی در شبه قاره هند ، عرفای مشهور این دوره (جلال الدین محمد بلخی ، فخرالدین عراقی ، نورالدین جامی و...) ، تشکیل سلسله های صوفیه (طیفوریه، قادریه، سهروردیه، کبرویه، مولویه و...) مرید و مراد و رابطه آنها با یکدیگر بررسی آثار عارفانه از قرن پنجم تا دوره صفویه بررسی آثار دوره صفویه (مصباح الهدایه کاشانی، احیاء العلوم غزالی، آثار مولانا ، حافظ و...) عرفان و تصوف در دوره زندیه و قاجاریه سیر نزولی تصوف از قرن نهم تا عصر حاضر، رابطه فقها و صوفیه تحقیقات مستشرقین درباره تصوف.

منابع

۱. تاریخ ادبیات (برخی از فصول) صفا

۲. تاریخ تصوف در اسلام قاسم غنی

۳. تاریخ تصوف در هند سید عباس رضوی، ترجمه منصور معتمدی

۴. تاریخ فلسفه در اسلام م. م شریف
۵. جستجو در تصوف ایران عبدالحسین زرین کوب
۶. رساله قشیریه ابوالقاسم قشیری
۷. زهد و تصوف در اسلام نیکلسن
۸. سرچشمه تصوف در ایران سعید نفیسی
۹. طرائق الحقایق نایب الصدر شیرازی
۱۰. مرصاد العباد نجم الدین کبری
۱۱. مصباح الهدایه عزالدین کاشانی
۱۲. آثار عطار، غزالی، مولانا و سنائی

عنوان درس : دلایل مخالفت با عرفان و تصوف

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

نوع درس : جبرانی

الف : مخالفت های نظری

ب : مخالفت های عملی

هدف : آشنایی دانشجویان با علل و انگیزه هایی که موجب مخالفت برخی از متشرعات با عرفان و صوفیه شده است .

سرفصل های بند «الف» :

۲۰- تأثیر گذاری منابع غیر اسلامی (نوافلاطونی ، مسیحی ، هندی و بودائی) بر عرفان اسلامی .

۲۱- اعتقاد به وحدت وجود و ناسازگاری آن با توحید قرآنی

۲۲- تفضیل اولیاء بر انبیاء از دیدگاه عرفا

۲۳- ناسازگاری اشتراک معنوی و اصالت وجود با توحید قرآنی

۲۴- دیدگاه عرفا درباره ی عشق و مستی

۲۵- تأویل آیات و روایات توسط عرفا

۲۶- حقانیت عرضی ادیان

۲۷- مسأله فنا و سقوط تکلیف

سرفصل های بند «ب» :

۲۸- مکاشفات و شطحیات عرفا

۲۹- عدم پایبندی عرفا به ظاهر شریعت (مانند : رقص ، سماع ، شاهد بازی)

۳۰- تأسیس خانقاه و خرقة پوشی

۳۱- مرید و مراد بازی

۳۲- نفس کشی

۳۳- مستند فتوای برخی از فقهاء در اعلام ارتداد ، کفر ، زندقه و الحاد عرفا

۳۴- اعدام برخی از عرفا به استناد فتوای برخی از فقها

منابع اصلی :

- ۳۵- الجانب الغربي في حل مشكلات الشيخ محيي الدين ابن عربي، شيخ مكى، ابوالفتح محمد بن مظفرالدين محمد بن حميدالدين بن عبدالله، تهران، انتشارات مولی،.
- ۳۶- مفاتيح الاعجاز في شرح گلشن راز، لاهیجی، شمس الدين محمد، تهران، انتشارات زوار، ۱۳۸۲.
- ۳۷- تلبیس ابلیس، ابن الجوزی، جمال الدين ابی الفرج عبدالرحمان، بیروت ۱۳۶۸ هـ. ق.
- ۳۸- الرد الاقوم على ما في فصوص الحكم، ابن تیمیه، تقی الدين ابوالعباس احمد بن عبدالحمید، مصر، ۱۳۶۸ هـ. ق.
- ۳۹- مصرع التصوف او تنبيه الغبی الى تكفير ابن عربي، البقاعی، برهان الدين، بیروت، ۱۴۰۰ هـ. ق.

منابع فرعی :

- ۴۰- مجموعه آثار فارسی علاء الدوله سمنانی، تهران، انتشارات مولی، ۱۳۸۵.
- ۴۱- نفحات الانس من حضرات القدس، جامی، عبدالرحمن احمد، تهران، انتشارات روزنامه اطلاعات، ۱۳۷۰.
- ۴۲- حدیقه الشیعه، مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، قم (بی تا)
- ۴۳- محیی الدین بن عربی چهره برجسته عرفان اسلامی، جهانگیری، محسن، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
- ۴۴- نقد صوفی، یوسف پور، کاظم، تهران، انتشارات روزنه، ۱۳۸۰.

عنوان درس : عرفان در آموزه های ادیان شرقی (تائوئیسم، بودیسم و عرفان ایران قبل از اسلام)

نوع درس : اصلی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف : از این واحد درسی آشنایی دانشجویان با عناصر عرفانی موجود در اندیشه های تائوئیسم و بودیسم و کتاب اوستا و کتب پهلوی می باشد.

سرفصل درس

الف : طریقه های سه گانه مشهور، زروانی، مهری و مزدکی (به تمایز از عامه زردشتیان که صرفاً به شریعت زردشتی تمسک جسته اند و به ابعاد درونی کیش خویش چندان اهتمامی نوزیده اند). و ادامه این عناصر در تمدن غنی و چند وجهی اسلامی در فلسفه اشراق و برخی گرایش های عرفانی (مکتب وحده الشهود ایرانی) و مکتب شبه عرفانی مانویت که جزو طریقه های به اصطلاح گنوستیک به شمار می رود.

ب :

- آشنایی با سنت عرفانی هند

- آیین و دانتنه

- اوپنیشه ها

- آیین بهکتی (Bhakti)

- آراء شنکره

- آراء راما نوجه

- آشنایی با سنت عرفانی ادیان خاور دور

- تائوئیزم (آراء یانگ چو، لائوتزو، چوانگ تزو)

- مذهب چان (chan)

- مذهب زان (Zen)

منابع

صوفیسم و تائوئیزم نوشته توشیهیکو ایزوتسو

اوپنیشه ترجمه محمد داراشکوه

آیین هند و عرفان اسلامی نوشته داریوش شایگان

ادیان و مکتب های فلسفی هند نوشته داریوش شایگان

تاریخ فلسفه شرق و غرب نوشته رادا کریشنان

تاریخ ادیان شرق نوشته رادا کریشنان

گیتا «سرود خدایان» ترجمه موحد

Dasgupta, Hindu mysticism

Dasgupta, History of Indian . philosophy

Davies, The Bhagavad Gita

Deussen , The philosophy of the Upanishads

Krishnan , The philosophy of the Upanishads

Encyclopedia of Religion edited by Eliade

Encyclopedia of Religion and ethics by Hasting

تاریخ فلسفه چین خانگ یو لان ترجمه جواهر کلام

Chines Mystics by Raymond Vam over

تاریخ جامع ادیان جان بی ناس ترجمه حکمت

عالیخانی ، بررسی لطایف عرفانی در نصوص عتیق اوستایی ، هرمس ، ۱۳۷۹.

بویس و دیگران، مهر در ایران و هند باستان ، ققنوس، ۱۳۸۴.

زئر، زروان معمای کیش زردشتی، ترجمه قادری

Humbach, H. The Gathas of Zarathushtra, ۱۹۹۱.

Shaked, Sh. From Zoroastrianism to Islam, ۱۹۹۵.

ویدن گرن ، مانی، ترجمه نزهت صفای اصفهانی .

شروو، عناصر ایرانی در کیش مانوی، ترجمه شکری فومشی ، طهوری ، ۱۳۸۰.

آیات و روایات مربوط به اصول اعتقاد و مسائل موضوع درس

شرح مواقف قاضی عضد ایچی

التمهید باقلانی

منابع فرعی درس:

ضحی الاسلام احمد امین جلد سوم .

تاریخ المذاهب الاسلامیه ابوزهره، الشیعہ بین الاشاعره و المعتزله ، ہاشم معروف الحسنی

عنوان درس : تاریخ علم کلام و فرق اسلامی

نوع درس : اصلی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف: بیان اجمالی تاریخ علم کلام و فرق اسلامی.

سرفصل

معتزله و پنج اصل اساسی مکتب آنان

افکار معتزله در مسائل اجتماعی و سیاسی

رهبران معتزله و اهم کتب آنان

اشاعره و اصول عقیدتی آنان

رهبران اشاعره و اهم کتب آنان

موقف شیعه از نظر عقاید کلامی نسبت به معتزله و اشاعره و آراء اختصاصی این طائفه در مسائل کلامی

متکلمان برجسته شیعه و اهم کتب آنان

مرجئه و عقاید آنان

خوارج و عقاید آنان

تاریخ اجمالی سایر فرق اسلامی

منابع اصلی درس :

شرح الاصول الخمسه قاضی عبدالجبار الاقصاد فی الاعتقاد غزالی. الاباله من اصول الديانه اشعری و

مقالات الاسلامین اشعری.

شرح تجرید الاعتقاد علامه حلی.

ملل و نحل شهرستانی.

مذاهب الاسلامین بدوی.

عنوان درس : تفسیر متون عرفانی به زبان عربی

نوع درس : اصلی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: قادر ساختن دانشجویان به استفاده از متون تخصصی عربی.

سرفصل:

سرفصل های این درس با توجه به گزیده هائی از منابع ذیل تعیین می گردد.

منابع :

۱- مقدمه قیصری بر فصوص الحکم

۲- رساله التوحید و النبوه و الولاية قیصری

۳- مصباح الهدایه امام خمینی

۴- رساله نقد النقود سید حیدر آملی

عنوان درس : تفسیر متون عرفانی به زبان فارسی (نثر)

نوع درس : اصلی

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با متون عرفانی در زبان فارسی .

سرفصل:

سرفصل های این درس با توجه به گزیده هائی از منابع ذیل تعیین می گردد.

منابع :

- ۱- مرصاد العباد نجم الدین رازی
- ۲- رسائل خواجه عبدالله انصاری
- ۳- کشف المحجوب هجویری
- ۴- اشعه اللمعات ، جامی
- ۵- مصباح الهدایه و مفتاح الکفایه عزالدین محمود کاشانی
- ۶- مقدمه وصیتنامه سیاسی الهی امام خمینی (ره) و نامه های عرفانی امام خمینی (ره)

عنوان درس : تفسیر متون عرفانی به زبان فارسی (نظم)

نوع درس : اصلی

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با متون عرفانی در زبان فارسی .

سرفصل:

سرفصل های این درس با توجه به گزیده هائی از منابع ذیل تعیین می گردد.

منابع :

- ۱- مثنوی معنوی مولانا
- ۲- منطق الطیر عطار نیشابوری
- ۳- حدیقه الحقیقه سنائی غزنوی
- ۴- گلشن راز شیخ محمود شبستری
- ۵- دیوان حافظ

عنوان درس : عرفان عملی و مبانی آن

نوع درس : اصلی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف: آشنائی با اصول و مبانی عرفان عملی و مراقب و منازل سیر و سلوک عرفانی

سرفصل:

۱- اسفار اربعه قلبی و شهودی

۲- منازل از یقطه تا منا

۳- مشارطه ، مراقبه و محاسبه

منابع :

۱- منازل السائرین خواجه عبدالله انصاری با توجه به شرح عبدالرزاق قاسانی

۲- مصباح الهدایه و الولایه امام خمینی (ره)

۳- رساله سیر و سلوک منسوب به بحر العلوم

۴- رساله قشیریه

عنوان درس : معرفی الگوهای عرفان عملی تابع مکتب اهل بیت (ع)

نوع درس : جبرانی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنائی با چهره های اصیل در عرصه عرفان عملی

سرفصل:

در این درس چهره هایی که از مکتب عرفانی اهل بیت (ع) عملاً و نظراً تأثیر پذیرفته اند معرفی می گردند مانند: مسلمان ، کمیل ، اباذر ، حافظ ، عطار ، مولانا سید بن طاوس و علامه بحرالعلوم و سید علی شوشتری ، ملا حسین قلی همدانی، شیخ محمد بهاری ، سید احمد کربلایی ، میرزا جواد آقا ملکی تبریزی ، سید علی قاضی طباطبائی ، شاه آبادی ، علامه طباطبائی و امام خمینی و....

منابع :

- ۱- الذریعه الی اعلام الشیعه آقا بزرگ تهرانی
- ۲- اعیان الشیعه سید محسن امین
- ۳- کتابهای مربوط به شرح حال عارفان فوق الذکر

عنوان درس : خاستگاه عرفان اسلامی:
الف (بیرونی (مسیحیت ، نو افلاطونی و ادیان شرقی)
ب (درونی (کتاب و سنت)

نوع درس : جبرانی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف: بررسی منابعی که عرفان اسلامی از آن تأثیر پذیرفته است .

سرفصل:

۱. خاستگاه درونی

الف: آیات عرفانی قرآن

ب: احادیث و روایات عرفانی

ج: سیره عملی پیامبر (ص) و ائمه اطهار(ع)

۲. خاستگاه بیرونی

بررسی میزان تأثیر ادیان و مکاتب زیر در عرفان اسلامی

الف : مسیحیت (رهبانیت، پشمینه پوشی، روزه وصال، دیر نشینی و...)

ب : ادیان هندی (شعار فقر، دیانای بودائیان ، خرقه پوشی، ریاضت ، در یوزه گری، نیروانا،

وحدت وجود...)

ج : فلسفه یونان : (پارمیندس ، رواقیان، نو افلاطونی، گنوسیسم *genosism*)

د : تائوئیسم

هـ: ادیان ایران باستان (میترائیسم و زرتشت)

منابع :

- ۱- تفسیر بیان السعاده گنابادی
- ۲- منهاج الولاية فی شرح نهج البلاغه (دو جلد) ملا عبدالباقی صوفی اصفهانی
- ۳- تحقیق ماللهند ابوریحان بیرونی

- ۴- ملل و نحل شهرستانی
- ۵- تاریخ تصوف دکتر غنی
- ۶- جستجو در تصوف ایران دکتر زرین کوب
- ۷- تاریخ تصوف - عمید زنجانی

منابع فرعی:

- ۱- علی و فلسفه الهی علامه سید محمد حسین طباطبایی
- ۲- تاریخ ادیان ترابی

عنوان درس: عرفان عملی و مبانی آن

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی با اصول و مبانی عرفان عملی و مراتب سیر و سلوک و اسفار اربعه عرفانی

سرفصل ها:

منازل السائرین خواجه عبدالله انصاری: بدایات: یقظه، توبه، تفکر، ابواب: زهد، ورع، رجاء، معاملات:
اخلاق، تهذیب، توکل، اخلاق: صبر، رضا، شکر، اصول: عزم، ذکر، یقین، اودیه: احسان، سکینه، طمأنینه،
احوال: محدث، جهد، ذوق، ولایات: سر، وقت، تمکن، حقایق: قبض و بسط، سکر و صحو، نهایت: معرفت،
فناء، توحید - مراتب و منازل سلوک: یقظه (مقدمه سلوک)، توبه، تفکر، تذکر، توکل، ورع و اخلاص از کتاب
چهل حدیث امام خمینی (ره)، جنود عقل: صبر، رضا، طمأنینه، رجاء، شکر و سایر فضایل اخلاقی در کتاب
شرح حدیث جنود عقل و جهل امام خمینی (ره)، آداب و مهمات سلوک و وظایف سالک از کتاب آداب الصلوه
امام خمینی (ره)

اسفار اربعه عرفانی از مصباح الهدایه امام خمینی (ره)

منابع:

منازل السائرین خواجه عبدالله انصاری با توجه به شرح عبدالرزاق کاشانی، مصباح الهدایه الولایه امام

خمینی (ره)، رساله سیر و سلوک منسوب به بحر العلوم و رساله قشیریه

۲- بهشت و دوزخ

۳- امام مستودع و امام مستقر

۴- اوصیاء و اضداد آنها

۵- تاویل و باطنیگری

۶- تلاش در جهت تطبیق و هماهنگ ساختن شریعت با فلسفه و ریاضیات

۷- قداست عدد ۷ (مستجیب، مأذون، داعی، حجت، امام، وصایت و اساس و ناطق) در مذهب

اسماعیلی

د : **غالبان :**

۱- علل و عوامل پیدایش اندیشه غلو در میان شیعیان و عکس العمل ائمه (ع) در برابر آنها

۲- افکار و اندیشه های آنان (تشبیه، تناسخ، حلول، الوهیت ائمه، تحریف قرآن ، اتحاد، انحصار ظهور

خدا در ائمه (ع) ، برتر دانستن مقام امام از پیامبر)

۳- گروهها و فرقه های عمده غلات : سبائیه، شلمغانیه، نصیرییه، معمیرییه، مفضلیه، شریکیه، ازدریه ،

بیانیه، خطابییه ، رجعیه، علیاوییه و...)

منابع :

الف : اصلی

۴۵- فرق الشیعه نوبختی

۴۶- مقالات الاسلامیین ابوالحسن اشعری

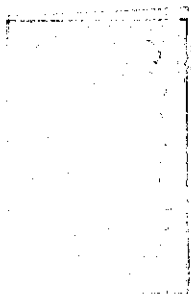
۴۷- الفرق بین الفرق ابو منصور عبدالقاهرین طاهر بغدادی

۴۸- سفینه البحار شیخ عباس قمی - اعتقادات شیخ صدوق

۴۹- المراجعات، علامه سید شرف الدین عاملی

ب : فرعی

- تاریخ فلسفه اسلامی ، هانری کرین، ترجمه سید جواد طباطبائی ، انتشارات کویر، ۱۳۸۰

عنوان درس: آشنائی با فرق کلامی شیعه (امامیه، زیدیه، اسماعیلیه و غلات)

نوع درس جبرانی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

پیشنیاز ندارد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با عقاید و اندیشه های کلامی فرق عمده شیعه

سرفصل ها:

الف: امامیه (= شیعیان دوازده امامی)

۱- ظهور تشیع و تشکیل هسته اولیه آن

۲- ویژگیهای فکری امامیه: وصایت، عصمت، ولایت، تقیه، رجعت، شفاعت، اجتهاد، مهدویت و

حکومت جهانی، خلق قرآن، الأمر بین الأمرین، وحدت صفات حق با ذات او، مسأله بداء و قضا و

قدر.

۳- ارکان پنجگانه اسلام

۴- مذهب جعفری

۵- برجسته ترین متکلمان امامیه: فضل بن شاذان نیشابوری، هشام بن الحکم، مفضل بن عمر،

خاندان نوبختی، شیخ مفید، شیخ طوسی، سید مرتضی علم الهدی، علامه حلی و خواجه

نصیرالدین طوسی (مؤسس کلام فلسفی در اسلام)

ب: زیدیه:

۱- تجویز امامت مفضول بر فاضل

۲- نص خفی (در مقابل دیدگاه نص جلی) برای تعیین امام

۳- دیدگاه زیدیه نسبت به: رجعت، عصمت مهدویت، معجزه و کرامت ائمه (ع) و تقیه

ج: اسماعیلیه:

۱- خدا و صفات او از دیدگاه اسماعیلیه

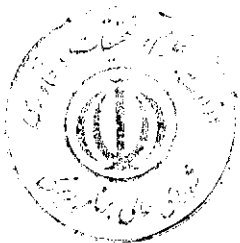
- تاريخ علم الكلام فى الاسلام ، شيخ الاسلام فضل الله الزنجاني، انتشارات آستان قدس رضوى ،

۱۴۱۷ هـ . ۱۹۹۷ م .

- فرهنگ فرق اسلامى ، دكتور محمد جواد مشكور، انتشارات آستان قدس ، ۱۳۸۴

- تشيع و تصوف ، دكتور كامل مصطفى الشيبى، ترجمه عليرضا ذكاونى قراگوزلو، اسيركبير، ۱۳۸۰

- مسأله امامت ، ابراهيمى امينى

عنوان درس: عرفان تطبیقی

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی با عرفان دیگر مکاتب عرفانی و تبیین تأثیر اسلام بر تکامل عرفان

سرفصل:

۵۰- بررسی تعاریف عرفان در مکاتب گوناگون

۵۱- ویژگیهای کلی عرفان در مکاتب عرفانی شرق و غرب

۵۲- مراتب سیر و سلوک و وجوه اشتراک و افتراق مکتبها

۵۳- تأثیر اسلام در تعالی و تکمیل عرفان

مکاتب شرقی: مکتب ودانته (اوپانیساده‌ها): شانکارا وحدت وجود عاری از ثنویت *Advaitia* را مانوجا وحدت وجود مشروط *Vis istadvaitia*، مکتب بهکتی طریق محبت در بهگوادگیتا، مقام نیروانا و مقایسه آن با مقام فنای اسلامی، مکتب عرفانی تائوئیسم، مقام تسلیم در برابر تائو *Tao* راه طبیعت و مسیت الهی و مقایسه آن با مقام رضا در عرفان اسلامی.

مکاتب غربی: عرفان مسیحی: مکتب نو افلاطون و مقایسه نظریه صدور *Emanation* با نظریه تجلی در عرفان اسلامی، عقاید عرفانی دیونیزوسی آرئوپاگوسی *Dionysius The Areopacite* تجلی ذات بی نام و نشان در صفات و اسماء الهی، مقایسه لوگوس *Logos* با کلمه الله واسطه فیض، مکتب گنوستیزم *Gnosticism*، عرفان یهودی: بررسی مکاتب عرفانی مرکبه *Merkabah* حسیدیزم *Hasidism* و قبلاً *Kabbalah* ظهور ذات نامتناهی این سوف *E in-sof* در جلوه های ده گانه سفیروت *Sefiroth* و تأویل عرفانی تورات در کتاب *Zohar*

منابع اصلی :

مکاتب فلسفی و ادیان هند داریوش شایگان، تاریخ فلسفه م. م شریف ج یک مقالات ترجمه دکتر مجتهدی، مقالات دیونیزوس، آرثوپاگوسی، عرفان، گنوستیزم، مرکبه، حسیدیزم، قابلا از دائره المعارف دین ویراسته میرچا الیاده، عرفان و فلسفه، و. ت. استیس

- Christian Mysticism, Ralph Inge.
- Comparative Mysticism, Marquette.
- Mysticism in Religion, Sidney Spener.
- Divine Names & Mystical Theology, Dionysius The Areopacite.
- Hindu Mysticism, S.N. Dasgupta.

منابع فرعی :

آداب طریقت و خدایابی (تصوف و طریقت هند) و به کوشش سید محمد رضا جلالی نائینی، دفتر ایام دکتر زرین کوب بخش عرفان تطبیقی ارزش میراث صوفیه دکتر زرین کوب.

۵۴-Major Trends in Jewish Mysticism, Gershom Scholem.

عنوان درس: عرفان در قرآن، روایات و سیره معصومین

نوع درس جبرانی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

پیشنیاز ندارد

هدف: آشنایی با تفاسیر عرفانی و ایجاد زمینه مناسب برای درک عرفانی از آیات قرآن کریم، آشنایی با

مکتب و سیره عرفانی - اخلاقی پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع)

سرفصل:

۵۵- تفسیر سوره حمد، سوره توحید، سوره قدر

۵۶- آیات ابتدایی سوره حدید

۵۷- آیات پایانی سوره حشر

۵۸- آیه نور

۵۹- سبک شناسی و مبانی تفاسیر عرفانی

۶۰- بررسی ابعاد عرفانی سیره معصومین (ع)

۶۱- تعالیم و رهنمودهای عرفانی منعکس در روایات و ادعیه و شروح عرفانی بر آنها

۶۲- خطب توحیدی نهج البلاغه

۶۳- مناجات شعبانیه

۶۴- دعای عرفه

۶۵- صحیفه سجادیه

۶۶- زیارت جامعه کبیر

۶۷- دعای سحر

۶۸- دعای جوشن کبیر

منابع اصلی:

تفسیر سوره حمد امام خمینی (ره) تأویلات عبدالرزاق کاشانی، تفسیر المحيط الاعظم سید حیدر آملی، بخشهایی از جامع الاسرار سید حیدر آملی، تفسیر عرفانی: کشف الاسرار میبدی، مواهب علیه ملاحسین واعظی کاشفی، شرح عبدالرزاق گیلانی بر مصباح الشریعه، چهل حدیث امام خمینی (ره)، شرح نهج البلاغه، ابن میثم بحرانی و شرح گلشن راز لاهیجی، شرح صحیفه سجاده ملامحسن فیض کاشانی، شرح دعای سحر امام خمینی (ره)، سیره الأئمه الاثنی عشر، رساله التوحید علامه طباطبائی.

منابع فرعی:

تفاسیر ملاصدرا، شرح اصول کافی ملاصدرا، اسرار الآیات ملاصدرا، الانوار الالهیه شیخ عباس قمی، تفسیر حاج آقا مصطفی خمینی، مناقب ابن شهر آشوب، ارشاد شیخ مفید، دوره کتب سیره ائمه شیخ باقر قرشی، شرح اربعین قاضی سعید قمی، شرح حدیث حقیقت از عبدالرزاق کاشانی، انوار جلیه ملا عبدالله زنوزی در شرح حدیث حقیقت، شرح توحید صدوق قاضی سعید قمی، شرح دعای صباح حاج ملاهادی سبزواری، الشموس الطالعه (شرح زیارت جامعه کبیره) سید حسین درود آبادی، ریاض السالکین (شرح صحیفه سجاده) سید علیخان مدنی، شرح الاسماء حاج ملاهادی سبزواری

عنوان درس: کلام جدید

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی تحقیقی با شبهاتی که بر اثر پیشرفت علوم درباره دین بوجود آمده است.

سرفصل ها:

- ۱- نقد و بررسی ماده گرایی و حس گرایی (ماتریالیسم و پوزیتیویسم)
- ۲- نقد و بررسی برخی دیدگاههای جامعه شناسی و روانشناسی درباره منشا دین
- ۳- نقد و بررسی رابطه عقل و وحی و علم و دین
- ۴- قلمرو دین
- ۵- تکثر گرایی و انحصار گرایی و...

منابع:

- ۱- علم و دین، یان باربو، ترجمه خرمشاهی
- ۲- فلسفه علم کلام، ولفسن، ترجمه آرام
- ۳- منشا طبیعی دین، هیوم
- ۴- دین پژوهی، الیاده، ترجمه خرمشاهی
- ۵- عقل و وحی در قرون وسطی، ژیلسون ترجمه پازوکی
- ۶- عقل و اعتقاد دینی، مایکل پترسون و... ترجمه نراقی
- ۷- مقالات مربوط به عناوین روانشناسی و جامعه شناسی دین از دائره المعارف دین (الیاده)

۸- Philosophy of Religion (W.L.Rowe)

۹- Psychology and Religion (C. Jung)

۱۰- Philosophy of Religion (John Hick)

عنوان درس: متون زبان انگلیسی

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی دانشجویان با متون اصلی کلام مسیحی و یهودی به زبان انگلیسی است. مدرس این درس یک یا چند بخش از متون زیر را برای شرح و تفسیر انتخاب می کند.

متون یهودی:

عصر یونانی مآب:

Philo of Alexandria, Philo, translated by F.H. Colson and G.H. Whittaker, 10 vols., Cambridge, MA (Loeb Classical Library), ۱۹۵۶-۶۲.

قرون وسطی:

Abraham Ibn Daud, The Book of Tradition (Sefer ha-Qabbalah), edited and translated by G. D. Cohen, Philadelphia, ۱۹۶۷.

Maimonides, The Guide of Perplexed, Translated by S. Pines, ۲ vols., Chicago,

۱۹۶۳.

دوره جدید و معاصر:

Moses Mendelssohn, Moses Mendelssohn: Selection from His writings, edited et translated by E. Jospe, New York, ۱۹۷۵.

Martin Buber, I and Thou, Edinburgh, ۱۹۳۷.

۶۹-On Judaism, New York, ۱۹۶۷.

متون مسیحی:

قرون نخستین میلادی و قرون وسطی:

Anselm of Canterbury, Basic Writings, translated by S. N. Deane, LaSalle,

۱۹۶۲.

Augustine (Marcus Aurelius Augustinus), Confessions, translated by H. Chadwik, Oxford and New York, ۱۹۹۱.

Pseudo – Dionysius, The Complete Works, English translation by C. Lubheid and P. Rorem, London , ۱۹۸۷.

Thomas Aquinas, Selected Writings, translated by R. Mcinerny, London, ۱۹۹۸.

۷- Selected Philosophical Writing, translated by T. Mcdermott, Oxford - New York, ۱۹۹۳.

قرون جدید و معاصر :

Barth, Karl, Chrch Dogmatics, translated by G. T. Thomson, Edinburgh, ۱۹۳۶.

Pascal, Blaise, Pnsees, Translated By W. F. Trotter, The Provincial Letters, translated by Th. M Crie, New York, ۱۹۶۱.

Plantinga, Alvin, God, Freedom and Evil, London, ۱۹۷۴.

Swinburne, Richrd, The Existence of God, Oxford, ۱۹۷۹.

Tillich, Paul, Systematic Theoloy, London, ۱۹۵۳.

Bultmann, Rudolf, Kergma and Myth, translated by R. H. fuller, London, ۱۹۶۴.

عنوان درس: تاریخ کلام یهودی و مسیحی

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی با چگونگی شکل گیری و سیر تاریخی مفاهیم کلامی دین یهود و مسیحیت.

سرفصل دروس:

۷۱- اصول اعتقادی یهودیت، آشنایی با تورات و تاریخ قوم بنی اسرائیل از ابتدا تا قرن سوم

قبل از میلاد

۷۲- دین یهود و اعتقادات آن در عصر یونانی مآبی (از قرن سوم تا قرن نخست میلادی)

۷۳- فیلون اسکندرانی و کلام یهودی در قرون نخستین میلادی

۷۴- تدوین تلمود

۷۵- کلام یهود در قرون وسطی

۷۶- قبالایا عرفان یهودی

۷۷- کلام یهود از عصر رنسانس تا امروز

۷۸- ادیان یونانی و یونانی مآب

۷۹- ظهور انواع مسیحیت در قرون نخست میلادی

۸۰- متون مختلف مسیحی (اناجیل و نامه های رسمی و غیر رسمی)

۸۱- مسیحیت پولوسی - یوحنایی و جمع آوری انجیل فعلی و کنار گذاشتن اناجیل و متون

دیگر

۸۲- شکل گیری اعتقادات مسیحیت پولوسی یوحنایی در قرون چهارم و پنجم میلادی

۸۳- آباء کلیسا

۸۴- کلام مسیحی در قرون وسطی

۸۵- رنسانس و ظهور پروتستانتیسم

منابع :

اشتاین سالتز، سیری در تلمود، ترجمه باقر طالبی دارابی، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، قم، ۱۳۸۲.

جوویور، مری، در آمدی به مسیحیت، ترجمه حسن قنبری، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، قم، ۱۳۸۱.

کلباسی، حسین، مدخلی بر تبار شناسی کتاب مقدس، تهران، ۱۳۸۴.

میشل، توماس، کلام مسیحی، ترجمه حسین توفیقی، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، قم، ۱۳۷۷.

Danielou J., *Theologie du Judeo- Christianismc*, Tournai, ۱۹۵۸.

Danielou J., Couratin A. H. and Kent J, *Historical Theology*, London, ۱۹۶۹.

Epstein I., *Judaism*, London, ۱۹۵۹.

History of Jewish Philosophy, Ed. by D. H. Frank and O.L.eaman, Routledge

History of Philosophy , vol. II, London, ۱۹۹۷.

Johnson P., *A History of Christianity*, London, ۱۹۷۶.

Nicholls W., *Systematic and Philosophical Theology* , London, ۱۹۶۹.

Quasten J., *Patrology* , ۴ vols., Westminster, Maryland, ۱۹۹۲.

نوع درس اصلی

تعداد واحد ۲ واحد

نوع واحد نظری

هدف: آشنایی با متون اصلی عرفان یهودی و مسیحی به زبان انگلیسی. مدرس این درس بخشهایی از متون زیر را برای شرح و تفسیر انتخاب می کند.

عرفان یهودی:

The zohar, translated by H. Sperling, m. Simon and P. Levertoff, London, ۱۹۳۱-۴.

Abraham Ibn Daud, the book of tradition (sefer ha-Qabbalah), edited and translated by G.D. Cohen, Philadelphia, ۱۹۶۷.

N. Janowitz, The Poetics of Ascent. Albany, ۱۹۸۰.

عرفان مسیحی:

Augustine (Marcus Aurelius Augustinus), Confessions, translated by H. Chadwik, Oxford and New York, ۱۹۹۱.

Bernard of Clairvaux. Bernard of Clirvaux, Selected Works, translated by G.R Evans, New York, ۱۹۸۷.

Boehme, jaob.Jacob Boehem, Essential.Translated by.R Waterfield,Wellingborough, ۱۹۸۹.

Bonaventure,The Journy of the Soul Towards God .translated by E.Cousin,New York, ۱۹۷۸.

Eckhart, Mester. Meister Eckhart ,Selected Writings.Trranslated by O.Davis, London-New York, ۱۹۹۴.

Mester Eckhart, Selected Treaties and Sermons, translated by J.M. Clark and J.V.Skinner,London, ۱۹۵۸.

John of the Cross , The Clected Works of St. John of the Cross, translated by K.Kavanaugh and O.Rodringuez, Washington,DC, ۱۹۹۱.

Pseudo-Dionysius, The Complete Work, English translated by C. Lubheid and P.Rorem , Lndon, ۱۹۸۷.

Ruusbroec, J., John Ruusbroec, The Spiritual and Other Work .Translated by J.A.Wiseman,Mawah,NJ, ۱۹۸۵.

عنوان درس : کلام تطبیقی (۲) (اسلام، مسیحیت و یهودیت)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی با اندیشه های کلامی اسلام، یهودیت و مسیحیت به صورت مقایسه ای

سرفصل:

الف: مقایسه ی کتابهای مقدس اسلام، مسیحیت و یهودیت

۱) درونمایه های مشترک کتابهای مقدس سه دین

۲) تفاوت های عمده ی کتاب مقدس هر دین با کتابهای مقدس دو دین دیگر

ب: حد نصاب دینداری: ضروریات دین

۱) ضروریات عقیدتی

۲) ضروریات احساسی - عاطفی

۳) ضروریات عملی

ج) خدا

۱) اثبات وجود خدا

۲) ادله ی هستی شناختی

۳) ادله ی جهان شناختی

۴) ادله ی غایت شناختی

۵) ادله ی اخلاقی

۶) ادله ی مبتنی بر تجارب دینی

۷) ادله ی مبتنی بر خوارق عادات

۸) ادله ی مبتنی بر مراتب کمال

۹) ادله ی مبتنی بر اجماع عام (از جمله ادله ی مبتنی بر فطرت)

۱۰) ادله ی مصلحت اندیشانه

(۱۱) رد نفی وجود خدا

(۱۱-۱) رد ادله ی مبتنی بر وجود شر

(۱۱-۲) رد ادله ی مبتنی بر ناسازگاری صفات الاهی

(۱۲) اکتناہ ناپذیری ذات خدا

(۱۳) صفات خدا

(۱۳-۱) صفات مابعدالطبیعی (مانند وجوب وجود، علہ العلل بودن، بساطت، سرمدیت، همه

دانی و همه توانی)

(۱۳-۲) صفات اخلاقی (مانند نیکخواهی، عدالت، و عشق ورزی)

(۱۳-۳) عینیت / مغایرت صفات با هم

(۱۳-۴) عینیت / مغایرت صفات با ذات

(۱۴) افعال خدا

(۱۴-۱) اراده و مشیت الاهی

(۱۴-۲) سایر افعال الاهی

د (جهان

(۱) آغاز جهان : خلقت و حدوث جهان

(۲) تدبیر جهان

(۲-۱) قضا و قدر

(۲-۲) هدایت تکوینی

(۲-۳) فرشتگان، به عنوان تدبیرگران جهان

(۲-۴) خوارق عادات

۳) ساحات جهان

۳-۱) غیب و شهادت

۳-۲) ما قبل الدنيا، دنیا و مابعدالدنيا

۴) انجام جهان: رجوع همه چیز به خدا

هـ: انسان

۱) آفرینش انسان

۲) ساحات وجودی انسان و ارتباط آنها با یکدیگر

۲-۱) جسم / بدن

۲-۲) روح / نفس

۲-۳) چند و چون ارتباط بدن و نفس

۳) ویژگیهای انسان

۳-۱) عقل

۳-۲) اختیار

۳-۳) کمال طلبی

۴) مرگ و پس از مرگ

۴-۱) مرگ

۴-۲) جاودانگی

۴-۳) برزخ

۴-۴) آخرت

و: ارتباط انسان و خدا

۱) کرامت اختصاصی انسان

۲) شبیه خدا بودن

۳) خلیفه ی خدا بودن

۴) عبد خدا بودن

۲) خطاب خدا به انسان

۲-۱) خطاب تکوینی : آیات تکوینی خدا

۲-۲) خطاب تشریحی : بعثت و نبوت

۲-۲-۱) ضرورت بعثت و نبوت

۲-۲-۲) ماهیت وحی

۲-۲-۳) ویژگیهای اختصاصی نبی

۲-۲-۳-۱) معجزه داشتن

۲-۲-۳-۲) علم غیب

۲-۲-۳-۳) معصومیت

۲-۲-۳-۴) نشان کتاب مقدس

۲-۲-۳-۵) جایگاه سنت

۳) جواب انسان به خطاب خدا

۳-۱) جواب مثبت : فضائل دینی

۳-۱-۱) ایمان

۳-۱-۲) شکر

۳-۱-۳) تواضع

۳-۱-۴) اطاعت

۳-۱-۵) عبادت

۳-۱-۶) دعاء

۳-۲) جواب منفی : ردائل دینی

۳-۲-۱) کفر

۳-۲-۲) کفران

۳-۲-۳) عجب

۳-۲-۴) عصیان

۳-۲-۵) لهو و لعب

۳-۲-۶) احساس استغناء از خدا

۴) عکس العمل خدا به عمل انسان

۴-۱) پاداش

۴-۱-۱) پاداش این جهانی: آرامش، شادی، امید، و...

۴-۱-۲) پاداش آن جهانی: رحمت و بهشت

۴-۲) کیفر

۴-۲-۱) کیفر این جهانی: بیکراری، غم، یأس و...

۴-۲-۲) کیفر آن جهانی: لعنت و دوزخ

فهرست منابع

۱- Burrell, David. B., Knowing the Unknowable God: Ibn- Sina, Maimonides, Aquinas (Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, ۱۹۸۶)

۲- Seale, Morris, S., Muslim Theology: A Study of Origins With Reference to the Church Fathers (London: Luzac, ۱۹۶۴)

۳- Seale, Morris, S., Quran and Bible Studies in Interpretation and Dialogue (London: Croom Helm, ۱۹۷۸)

۴- Stern, S.M., Medieval Arabic and Hebrew Thought, ed. F. W. Zimmermann (London: Variorum Reprints, ۱۹۸۳)

۵- Sweetman. J. W., Islam and Christian Theology (London: Lutterworth Press, ۱۹۴۶ and ۱۹۶۷)

۶- Ward, Keith, Images of Eternity: Concepts of God in Five Religious Traditions (London: Darton, Longman and Todd, ۱۹۸۷)

۷- Wolfson, H. A., The Philosophy of the Kalam (Cambridge, Mass: Harvard University Press, ۱۹۷۶)

۸- Wolfson, Harry Austryn, Repercussions of the Kalam in Jewish Philosophy (Cambridge, Mass: Harvard University Press, ۱۹۷۹)

۹- Smith, Wilfred Cantwell, On Understanding Islam, Selected Studies (Delhi: Idarah-i Adabiyat – i Delli, ۱۹۸۰), Part ۴.

۱۰- Tritton, A.S., Muslim Theology (London: Luzac, ۱۹۴۷)

۱۱- McBrien, Richard P., Catholicism, ۳ rd ed. , (London: Geoffrey Chapman, ۱۹۹۴)

۱۲- Ware, Kallistos, The Orthodox Church (New York, ۱۹۸۳)

۱۳- Jacobs, Louis, A Jewish Theology (New York, ۱۹۷۳)

۱۴- Wolfson, Harry A., Philo: Foundations of Religious Philosophy in Judaism, Christianity and Islam, ۲ Vols.(Cambridge, Mass.: Harvard University Press, ۱۹۶۲)

۱۵- براون، رابرت مک آفی، روح آیین پروتستان، ترجمه ی فریبرز مجیدی، چاپ اول، نشر نگاه معاصر، ۱۳۸۳.

۱۶- ماسون، دنیز، قرآن و کتاب مقدس: درون مایه های مشترک، ترجمه ی فاطمه سادات تهامی، چاپ اول، دفتر پژوهش و نشر سهروردی، ۱۳۸۵.

۱۷- آرمسترانگ، کرن، خداشناسی از ابراهیم تا کنون: دین یهود، مسیحیت و اسلام، ترجمه ی محسن سپهر، چاپ اول، نشر مرکز، ۱۳۸۳.

عنوان درس : کلام تطبیقی (۱) (اسلام ، یهودیت و مسیحیت)

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع درس : اصلی

نوع واحد : نظری

هدف : آشنایی با مفاهیم الاهیات مقایسه ای و معرفت شناسی تطبیقی

سرفصل :

الف : ایضاح مفهومی الاهیات مقایسه ای

۱- ایضاح مفهومی الاهیات

۲- موضوع بحث الاهیات

۳- اهداف الاهیات

۴- روشهای مورد استفاده الاهیات

ب : معنا شناسی

(۱) مراد از «الهیات»

۱-۱) تعدد الهیات با تعدد ادیان و مذاهب : الهیات همواره مضاف یا موصوف است (مثلاً :

الاهیات اسلام یا تشیع و الهیات اسلامی یا شیعی)

۱-۲) شأن و کارکرد الاهیات :

۱-۲-۱) فهم و تفسیر گزاره های دینی و مذهبی

۱-۲-۲) نظامند کردن آموزه های دینی و مذهبی

۱-۲-۳) عقلانی سازی آموزه های دینی و مذهبی (تبیین و اثبات عقلانی و رفع شبهات مخالفان)

۲) شاخه های الاهیات

۲-۱) الاهیات عقلی (یا طبیعی) و الاهیات نقلی

۲-۲) الاهیات نظری و الاهیات عملی

۲-۳) الاهیات تبیینی و الاهیات دفاعی (apologetics : کلام اسلامی ، تاکنون بیشتر الاهیات دفاعی بوده است)

۲-۴) الاهیات نظامند (Systematic) و الاهیات مقایسه ای (Comparative)

۳) مرز میان الهیات و حوزه های معرفتی مشابه

۳-۱) الهیات و فلسفه ی دین

۳-۲) الهیات و فلسفه ی الاهیات

۳-۳) الهیات و مابعدالطبیعه

ج: ایضاح مفهومی مقایسه (در حوزه های معرفتی)

۱- موضوع مقایسه

۲- هدف مقایسه

۳- روش مقایسه

د) معرفت شناسی

۱) حجیت معرفت شناختی تجربه ی دینی / وحی

۱-۱) شأن وجودی تجربه ی دینی / وحی

۱-۲) تأثر / عدم تأثر تجربه ی دینی / وحی از عوامل محیطی (امور وراثتی، تعلیم و تربیت،

سنخ روانی، سن، علوم و معارف زمانه، فرهنگ عمومی و...)

۱-۳) تأثر / عدم تأثر تعبیر تجربه ی دینی / وحی از عوامل محیطی

۱-۴) ارزش معرفتی تجربه ی دینی / وحی

(۱-۴-۱) برای صاحب تجربه ی دینی / وحی

(۱-۴-۲) برای دیگران

(۲) حجیت معرفتشناختی ایمان

(۲-۱) شأن وجودی ایمان

(۲-۲) متعلق ایمان

(۲-۳) ربط و نسبت ایمان و معرفت

(۳) حجیت معرفتشناختی تعبد

(۳-۱) شأن وجودی تعبد

(۳-۲) ربط و نسبت تعبد و تعقل

(۴) وثاقت تاریخی متون مقدس دینی و مذهبی

(۵) اعتبار هرمنیوتیکی تفاسیر گونه گون از متون مقدس دینی و مذهبی

(۶) تعارض داده های دینی و یافته های انسانی و راه رفع این تعارض

(۷) مسأله ی حقانیت دین / مذهب خاص

(۷-۱) دعوی صدق دین / مذهب خاص

(۷-۱-۱) کثرت‌گرایی (pluralism) دینی

(۷-۱-۲) شمول‌گرایی (inclusivism) دینی

(۷-۱-۳) انحصار‌گرایی (exclusivism) دینی

۷-۲) دعوی نجات بخشی دین / مذهب خاص

۷-۲-۱) کثرت‌گروی دینی

۷-۲-۲) شمول‌گروی دینی

۷-۲-۳) انحصار‌گروی دینی

عنوان درس: کلام جدید

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع درس: اصلی

نوع واحد: نظری

ج (وجود شناسی

(۱) خدا

I ادله ی اثبات وجود خدا

(a) ادله هستی شناختی

(b) ادله جهانشناختی

(c) ادله غایتشناختی

(d) ادله اخلاقی

(e) ادله مبتنی بر تجربه ی دینی

(f) ادله هستی بر اجماع عام

(g) ادله مبتنی بر حساب احتمالات

(h) ادله مبتنی بر مراتب کمال

II ادله نفی وجود خدا

(a) مسأله ی شر

(b) ناسازگاری اوصاف خدا

III اگنناه ناپذیری ذات خدا

IV صفات خدا

(a) صفات مابعدالطبیعی (مانند وجود و جود، علل بودن، بساطت، سرمدیت،

همه ذاتی و همه توانی)

(b) صفات اخلاقی (مانند نیکخواهی، عدالت و عشق ورزی)

V افعال خدا

(a) اراده و مشیت الهی

(b) قضاء و قدر

(c) خلق

(d) هدایت

۲ جهان

I ربط و نسبت جهان با خدا

(a) آفرینش جهان

(b) خدا و اصل علیت

(c) خدا و قوانین تکوینی

(d) معجزه

II) ساحتهای جهان

(a) طبیعت و ماوراء طبیعت

(b) عوالم پیش از زندگی اینجهانی و عوالم پس از زندگی اینجهانی

III) آغاز و انجام جهان

(a) آغاز

(b) انجام

۳) انسان

(I) ربط و نسبت انسان با خدا

(a) آفرینش انسان

(b) خدا و احکام اخلاقی (مسأله ی دین و اخلاق)

(c) خدا و قوانین تشریحی

(d) عبودیت و خلافت انسان نسبت به خدا

(II) ساحت‌های وجودی انسان و ارتباط آنها با یکدیگر

(III) زندگی پس از مرگ

(a) صور جاودانگی

(b) پاداش و کیفر

[تأکید بر این است که به همه ی این مباحث اجمالاً اشاره شود ، و گرنه نا گفته پیداست که بحث

تفصیلی در حد ۴ واحد درسی نمی تواند بود.]

فهرست منابع « کلام جدید »

- ۱- Hick, John H. , Philosophy of Religion, ۳rd ed., (Englewood Gliffs, N. J. : Prentice – Hall, ۱۹۸۳)
- ۲- Nielsen, Kai, An Introduction to the Philosophy of Religion (New York : St. Martin s Press, ۱۹۸۲)
- ۳- Hick, John, Dialogues in the Philosophy of Religion (Great Britain: Palgrave, ۲۰۰۱)
- ۴- Pojman , Louis P., Philosophy of Religion : An Anthology (Belmont, California: Wadsworth Publishing Company, ۱۹۸۷)
- ۵- Tilghman , B.R., An Introduction to the Philosophy of Religion (Oxford: Blackwell , ۱۹۹۴)
- ۶- Abernethy, George h. and Langford, Thomas A. (eds.), Philosophy of Religion (New York: The Macmillan Company ۱۹۶۲)
- ۷- Taliaferro, Charles, Contemporary Philosophy of Religion (Oxford: Blackwell, ۱۹۹۸)
- ۸- Peterson, Michael, Hasker, William, Reichenbach, Bruce, and Basinger, David (eds.), Philosophy of Religion: Selected Readings (Oxford: Oxford University Press, ۱۹۹۶)
- ۹- Row, William h. and Wainwright, William J. (eds), Philosophy of Religion: Selected Readings (New York: HBJ, ۱۹۸۹)

۱۰- Cohn, Steven M. and Shatz, David (eds.), Contemporary Philosophy of Religion (Oxford : Oxford University Press, ۱۹۸۲)

۱۱- Brody, Baruch, A. (ed), Religion in the Philosophy of Religion: An Analytic Approach (Englewood Cliffs, N. J.: Prentice Hall, ۱۹۹۲)

۱۲- Quinn, Philip L. and Taliaferro, Charles (eds.), A Companion to Philosophy of Religion (Oxford : Blackwell, ۱۹۹۷)

۱۳- Yandell, Keith E., Philosophy of Religion: A Contemporary Introduction (London and New York: Routledge, ۱۹۹۹)

۱۴- Davies, Brion(ed.), Philosophy of Religion: A Guide to the Subject (London: Cassell, ۱۹۹۸)

۱۵- استیس، والتر ترنس ، دین و نگرش نوین، ترجمه ی احمدرضا جلیلی ، چاپ اول ، انتشارات حکمت ، ۱۳۷۷

۱۶- باربور ، آیان ، علم و دین ، ترجمه ی بهاء الدین خرمشاهی ، چاپ اول ، مرکز نشر دانشگاهی ، ۱۳۶۲

۱۷- گروهی از فیلسوفان ، کلام فلسفی (مجموعه ی مقالات) ، ترجمه ی ابراهیمی سلطانی و احمد نراقی ، چاپ اول موسسه ی فرهنگی صراط ، ۱۳۷۴

۱۸- کیویت ، دان ، دریای ایمان ، ترجمه ی حسن کامشاد ، چاپ اول ، طرح نو، ۱۳۷۶

۱۹- پترسون ، مایکل ، هاسکر ، ویلیام رایشنباخ ، بروس و نارنجر ، دیوید ، عقل و اعتقاد دینی در آمدی بر

فلسفه ی دین ، ترجمه ی احمد نراقی و ابراهیم سلطانی ، چاپ اول، طرح نو، ۱۳۷۶

۲۰- دیویس ، براین ، درآمدی به فلسفه دین ، ترجمه ی ملیحه صابری ، چاپ اول ، مرکز نشر دانشگاهی

۱۳۷۸

